បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ២ 000ច្បាប់
នៅរោងពុម្ព ស៊ី យូ
ផ្ទះលេខ ៣៥CEo មហាវិថីសុធារស សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

សទ្ទានុក្រម
វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ និង ការទូត
ខ្មែរ-អង់គ្លេស-បារាំង

LEXICON
OF
POLITICAL SCIENCE AND DIPLOMACY
Khmer-English-French

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ
គណៈកម្មការវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ

មិថុនា ២០១៤

អាសយដ្ឋាន: មហាវិថីសហព័ន្ធរុស្សី, សង្កាត់កាកាប, ខណ្ឌពោធិ៍សែនជ័យ, រាជធានីភ្នំពេញ
ទូរសព្ទដៃ: (៨៥៥) ១២ ៩១១ ៣៥៧ / (៨៥៥) ១២ ៩០៦ ៥៨៥, អ៊ីមែល: info@nckl.gov.kh, គេហទំព័រ: www.nckl.gov.kh

បុព្វកថា

ពាក្យមួយចំនួនក្នុងសទ្ទានុក្រមនេះ ជាពាក្យទាក់ទងនឹងការទូត ជាពាក្យដែលមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ធ្លាប់ប្រើរត់របត់មកហើយ ដូច្នេះ ទាំងអត្ថន័យ ទាំងអក្ខរាវិរុទ្ធ មិនចោទជាបញ្ហាទេ : ការចុះផ្សាយបច្ចេកសព្ទទាំងនេះក្នុងសទ្ទានុក្រមនេះ គ្រាន់តែជំនួយដល់សាធារណជនណាដែលអាចមានការស្រពេចស្រពិលម្តងម្កាល។

ក្រៅពីពាក្យការទូត មានពាក្យនៃវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ ដែលជាពាក្យនៅមិនទាន់មានអត្ថន័យនិងអក្ខរាវិរុទ្ធរត់របត់ចំពោះអ្នកប្រើប្រាស់គ្រប់គ្នានៅឡើយ។ សទ្ទានុក្រមនេះអាចជួយឲ្យមានឯកភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ជាទូទៅនូវពាក្យទាំងនេះ។

សទ្ទានុក្រមនៃបច្ចេកសព្ទរបស់វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយនិងការទូត ដែលក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ (ក.ជ.ភ.ខ.) រៀបចំផ្សព្វផ្សាយនេះ ជាឧបករណ៍ថ្នាក់ជាតិមួយសម្រាប់ជួយសាធារណជនឲ្យប្រើពាក្យក្នុងអត្ថន័យឲ្យបានដូចគ្នា។

សូមអ្នកស្រឡាញ់ភាសាជាតិ ជួយសហការប្រើសទ្ទានុក្រមនេះឡើង ដើម្បីឲ្យភាសាជាតិយើងដើរឆ្ពោះទៅរកឯកភាពនិងរបៀបរៀបរយ ដូចតន្តិភាសាទាំងឡាយក្នុងលោក។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៤ ខែ ០៥ ឆ្នាំ២០១៤

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
និង ជាប្រធានកិត្តិយសនៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ អាន**

អារម្ភកថា

ពាក្យទាក់ទងនឹងវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ ដែលមានក្នុងសទ្ទានុក្រមនេះត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយតាមព្រឹត្តិបត្រម្តងហើយ ប៉ុន្តែព្រឹត្តិបត្រទាំងនោះត្រូវបានចែកផ្សព្វផ្សាយតែក្នុងមជ្ឈដ្ឋានថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងនានា មន្ទីរអប់រំខេត្ត ការិយាល័យអប់រំស្រុក/ខណ្ឌ នាយកសាលា...។ ម៉្យាងទៀត ដើម្បីឲ្យក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ(ក.ជ.ភ.ខ.)ងាយអនុម័តពាក្យទាំងនោះ គណៈកម្មការវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយត្រូវផ្តល់ពាក្យគន្លឹះជាមុន ទោះពាក្យគន្លឹះនោះកើតចេញពីអក្សរណាក៏ដោយ ដើម្បីឲ្យងាយពន្យល់ពាក្យពាក់ព័ន្ធ។ ក្នុងសទ្ទានុក្រមនេះ ពាក្យដែលមានភាពរប៉ាត់រប៉ាយក្នុងព្រឹត្តិបត្រត្រូវបានស្រង់មកតម្រៀបតាមលំដាប់អក្ខរក្រម។

ម៉្យាងទៀត ក.ជ.ភ.ខ.សូមបញ្ជាក់ថា សទ្ទានុក្រមនេះត្រូវបានបោះពុម្ពដោយថវិកាបានពីសប្បុរសជន ពីព្រោះថវិកានេះជាប្រាក់សាច់ដែលអាចឲ្យការបោះពុម្ពមានតម្លៃទាប និង ឲ្យងាយស្រួលបង្វិលយកមកបោះសទ្ទានុក្រមនេះឡើងវិញ ឬ សទ្ទានុក្រមនៃជំនាញផ្សេងទៀត ក្រោយពីការដាក់លក់នៅភ្នំពេញនិងនៅគ្រប់ខេត្តបានបញ្ចប់។ សទ្ទានុក្រមជាមធ្យោបាយផ្សព្វផ្សាយទីពីររបស់យើងបន្ទាប់ពីព្រឹត្តិបត្រនិងគេហទំព័រ ហើយ យើងសង្ឃឹមថា មធ្យោបាយនេះអាចផ្សព្វផ្សាយបានទូលំទូលាយជាងមធ្យោបាយមុនៗនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

ក.ជ.ភ.ខ.សូមបញ្ជាក់ថា ថវិកាសម្រាប់បោះពុម្ពសទ្ទានុក្រមនេះមានទឹកប្រាក់តិចតួចណាស់បើយើងប្រៀបធៀបនឹងថវិកាដែលរដ្ឋបានផ្តល់ឲ្យក.ជ.ភ.ខ.ដើម្បីដំណើរការ។ ថវិកាយ៉ាងច្រើននេះយើងមិនអាចទទួលបានឡើយ បើគ្មានការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ចំពោះក.ជ.ភ.ខ.ពីសំណាក់សម្តេចបណ្ឌិតសភាចារ្យ អគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងជាគុរុគណនៃក.ជ.ភ.ខ. និង ពីសំណាក់ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ អាន** ឧបនាយករដ្ឋ-មន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនិងជាប្រធានកិត្តិយសនៃក.ជ.ភ.ខ.។

អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុងនាមក.ជ.ភ.ខ.ទាំងមូល ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណព្រមទាំងកតញ្ញូតាយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះថ្នាក់ដឹកនាំខាងលើ ដែលជាអាណាព្យាបាលនៃក.ជ.ភ.ខ.យើង ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃ ពុធ ទី 28 ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **ហ្ងួន ម៉ល់**

សមាជិក
គណៈកម្មការវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ

១. លោកបណ្ឌិត សុខ ទូច	ប្រធាន
២. ឯកឧត្តមបណ្ឌិត អ៊ុំ ប៉ុម	អនុប្រធាន
៣. ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ រស់ ចន្ត្រាបុត្រ	ទីប្រឹក្សា
៤. លោកបណ្ឌិត គិន ភា	សមាជិក
៥. ឯកឧត្តម សូត្រ សំណាង	សមាជិក
៦. លោក ឯម សុវណ្ណារ៉ា	សមាជិក
៧. លោក សាន លាង	សមាជិក
៨. លោក ហុង វណ្ណៈ	សមាជិក
៩. លោកស្រី ហេង ដារី	សមាជិក
១០. លោកបណ្ឌិត យង់ ពៅ	សមាជិក
១១. លោកស្រី កឹម កែវកល្យាណ	សមាជិក
១២. លោក ព្រុំ ពិសាល	សមាជិក

រៀបចំបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ៖

ផ្នែកបោះពុម្ព ផ្សព្វផ្សាយនិងបណ្តុះបណ្តាល
នៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ

បច្ចេកសព្ទវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ និង ការទូត
ដែល
គណៈកម្មាធិការជាតិភាសាខ្មែរ / គ.ជ.ភ.ខ.
(បច្ចុប្បន្ន ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ / ក.ជ.ភ.ខ.)
បានអនុម័ត

១- កតិកាសញ្ញា អ. pact បារ. pacte (m.)	កិច្ចព្រមព្រៀងមួយដែលត្រូវបានធ្វើឡើងរវាងភាគីពីរឬច្រើនឬរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ ទាំងផ្លូវការ ទាំងមិនផ្លូវការ ដើម្បីធ្វើអ្វីមួយរួមគ្នាក្នុងគោលបំណងបម្រើផលប្រយោជន៍រវាងគ្នាទៅវិញទៅមក។ ឧ. នៅក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ (១៩៣៩-១៩៤៥) ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ អ៊ីតាលីនិងជប៉ុនបានចុះកតិកាសញ្ញាមួយមានឈ្មោះថា "កតិកាសញ្ញា រ៉ូម ប៊ែរឡាំង តូក្យូ" ដើម្បីរួបរួមកម្លាំងយោធាគ្នាប្រឆាំងនឹងសហរដ្ឋអាម៉េរិក អង់គ្លេស បារាំងនិងសហភាពសូវៀត។
២- កម្លាំងនយោបាយ អ. political force បារ. force politique (f.)	ការស្តែងចេញឱ្យឃើញជាសាធារណៈនូវឫទ្ធានុភាពឬសន្ទុះខាងនយោបាយ ទាំងរូបី ទាំងអរូបី។ ឧ. ការហែក្បួនមានមនុស្សដ៏ច្រើនកុះករគគ្រឹកគគ្រេង នៅក្នុងការឃោសនាបោះឆ្នោតគឺជាការបង្ហាញឱ្យឃើញពីកម្លាំងនយោបាយរបស់គណបក្សណាមួយ។

៣- កលិយុគនយោបាយ អ. political trouble បា. trouble politique (f.)	ស្ថានភាពចលាចលជ្រួលច្របល់រឹករវរខាងផ្នែកនយោបាយដែលបង្កឱ្យមានបញ្ហាអស្ថិរភាពយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងសង្គម។ ឧ. កលិយុគនយោបាយសម័យលង្វែកក្នុងរជ្ជ-កាលព្រះសត្ថាទី១ដែលបង្កដោយទំនាស់នយោ-បាយក្នុងព្រះរាជវង្សានុវង្សនិងបញ្ហាសាសនា។
៤- ការកសាងសន្តិភាព អ. peace building បារ. recherché (f.) de la paix	ដំណើរការការងារឆ្ពោះទៅរកវត្ថុបំណងរក្សាសន្តិភាពរួមគ្នានៃគូបដិបក្ខនិងពិភពលោក។ ឧ. ការមិនរីកសាយអាវុធប្រល័យលោកគឺជាមាគ៌ាឆ្ពោះទៅរកការកសាងសន្តិភាព។
៥- ការកាត់សេចក្ដី ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម អ. war crimes trials បារ. procès (m.) de crime (m.) de guerre (f.)	ការកាត់សេចក្ដីចំពោះអំពើទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ទៅលើបទរំលោភច្បាប់សង្គ្រាមនិងទំនៀមទម្លាប់សង្គ្រាមធ្ងន់ធ្ងរនិង គោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិ។ ឧ. ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៤ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិបានអនុម័តសេចក្ដីសម្រេចចិត្តលេខ៩៥៥ បង្កើតសាលាជម្រះក្ដីឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់កាត់ទោសនៅប្រទេសរវ៉ាន់ដា។ សាលាជម្រះក្ដីនេះមានសិទ្ធិអំណាចកាត់ទោសបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងអំពើរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរនៃច្បាប់មនុស្សធម៌អំឡុងសង្គ្រាមស៊ីវិល ឆ្នាំ១៩៩៤ ក្នុងប្រទេសរវ៉ាន់ដា។

៦- ការត្រួតពិនិត្យ ព័ត៌មាន អ. information control បារ. contrôle (m.) des informations (f.)	ការអង្កេតនិងតាមដានខ្លឹមសារព័ត៌មានដែលប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់របស់រដ្ឋនិងឯកជនដោយផ្អែកលើច្បាប់និងក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសារព័ត៌មានរបស់ប្រទេសនីមួយៗ។ ឧ. នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនៅប្រទេសមួយចំនួនស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងនិងការត្រួតពិនិត្យព័ត៌មានពីរដ្ឋយ៉ាងតឹងរ៉ឹង។
៧- ការទូត អ. diplomacy បា. diplomacie (f.)	ទំនាក់ទំនងផ្លូវការរវាងរដ្ឋ និង រដ្ឋ ក្នុងគោល-បំណងភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងការងារជាមួយគ្នា ដូចជាការស្វែងរកសន្តិភាព ពាណិជ្ជកម្ម សង្គ្រាម សេដ្ឋកិច្ច និង វប្បធម៌ ជាដើម។ មុខងារចម្បងរបស់ការទូតគឺការចរចាដើម្បីបង្ហាញនូវផលប្រយោជន៍ទូទៅរបស់រដ្ឋមួយ ឬ តួអង្គមិនមែនរដ្ឋ ដូចជា អង្គការអន្តរជាតិ និង ដើម្បីដោះ-ស្រាយជម្លោះអ្វីមួយដែលកើតមាននៅក្នុងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ។ ឧ. សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជាដែលអូសបន្លាយជិតពីរទសវត្សរ៍ត្រូវបានបញ្ចប់តាមរយៈការប្រើប្រាស់នូវនយោបាយការទូតរបស់គូភាគីបដិបក្ខនៅក្នុងជម្លោះ ដែលរួមមានភាគីរដ្ឋកម្ពុជា ភាគីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ខ្មែរក្រហម និង រណសិរ្សរួបរួមជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ) ហើយ ជាលទ្ធផលនៃនយោបាយការទូតនេះ

	ភាគីទាំងអស់បានឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពមួយដែលធ្វើឡើងនៅទីក្រុងប៉ារីសចុះថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ដើម្បីបញ្ចប់ជម្លោះនៅកម្ពុជា។
៨- ការបង្រួបបង្រួមជាតិ អ. national reconciliation បារ. réconciliation nationale (f.)	ការបង្រួបបង្រួមភាគីផ្សេងៗដែលមាននិន្នាការនិងមនោគមវិជ្ជានយោបាយខុសគ្នា ឬ ការបែកបាក់គ្នារបស់ជាតិមួយឱ្យរួបរួមគ្នាឡើងវិញ ដោយតម្កល់ផលប្រយោជន៍និងបញ្ហាជាតិជាធំ។ ឧ. កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីស នាឆ្នាំ១៩៩១ គឺជាលទ្ធផលនៃការបង្រួបបង្រួមខ្មែរច្រើនភាគីដើម្បីបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជាដែលអូសបន្លាយជាងពីរទសវត្សរ៍។
៩- ការបណ្ដេញចេញ ពីអំណាច អ. overthrow from a position of power by force បារ. chute (f.) du pouvoir (m.) par une contrainte	ការបង្ខំនរណាម្នាក់ឬក្រុមណាមួយឱ្យចេញពីតំណែង មុខងារ តួនាទី ក្នុងគណបក្សនយោបាយ ឬ ស្ថាប័នរដ្ឋ ពីព្រោះពួកគេបានបាត់បង់ជំនឿទុកចិត្តពីក្រុមឬស្ថាប័នរបស់ខ្លួនឬដោយសារតែពួកគេមិនគោរពតាមលក្ខខណ្ឌច្បាប់និងគោលការណ៍ផ្សេងៗនៃក្រុមរបស់ខ្លួន។ ឧ. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ សម្ដេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ត្រូវបានសេនាប្រមុខ លន់ នល់និងអ្នកអង្គម្ចាស់ ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈ បានធ្វើរដ្ឋប្រហារបណ្ដេញចេញពីអំណាចដោយសារព្រះអង្គត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ថា

	មិនអាចគ្រប់គ្រងស្ថានភាពនយោបាយនិងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនៅពេលនោះបាន។
១០- ការបោះឆ្នោតជាកញ្ចប់ អ. bloc voting បារ. vote bloqué (m.)	ការបោះឆ្នោតដើម្បីអនុម័តឬសម្រេចបញ្ហាជាច្រើន ក្នុងពេលតែមួយ ដោយសមាជិកម្នាក់ប្រើសន្លឹកឆ្នោតឬសំឡេងតែមួយ។ នីតិវិធីនេះត្រូវបានដកស្រង់ពីរដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសបារាំងយកមកកែច្នៃទៅតាមបរិបទនយោបាយកម្ពុជា ដែលអ្នកនយោបាយខ្មែរយកមកប្រើក្រោយពីជាប់គាំងនយោបាយពីឆ្នាំ២០០៣ រហូតដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤។ ឧ. ក្រោយការបោះឆ្នោតសកលជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ២០០៣ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាជាប់ឆ្នោតបាន៧៣អាសនៈ គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចបាន២៦អាសនៈ និង គណបក្សសម រង្ស៊ី បាន២៤អាសនៈ។ យោងតាមចំនួននេះ គ្មានគណបក្សណាមួយមានសំឡេងគ្រប់ចំនួនពីរភាគបី ដើម្បីបង្កើតរដ្ឋាភិបាលតែម្នាក់ឯងបានទេ។ តាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣ ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធាននិងអនុប្រធានរដ្ឋសភា ក៏ដូចជាជ្រើសរើសនាយករដ្ឋមន្ត្រីត្រូវការសំឡេងគាំទ្រពីរភាគបី ទើបអាចជ្រើសតាំងបាន ហើយ ដោយសារគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច

	និង គណបក្ស សម រង្ស៊ី បានបង្កើតសម្ព័ន្ធភាពអ្នកប្រជាធិបតេយ្យដែលមិនព្រមឱ្យគណបក្សណាមួយចូលជាមួយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដើម្បីបង្កើតរដ្ឋាភិបាល(បើចូល ចូលទាំងអស់គ្នា បើចេញ ចេញទាំងអស់គ្នា)។ ស្ថានភាពនយោបាយក៏ត្រូវបានកកស្ទះ។ ក្រោយមកដំណោះស្រាយចំពោះភាពទ័លច្រកបានចេញរួច ដោយគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចព្រមចូលរួមបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះជាមួយគណបក្សប្រជា-ជនកម្ពុជា។ ការជ្រើសតាំងប្រធានសភា និង រដ្ឋាភិបាលអាណត្តិទី៣ តាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ តំណាងរាស្ត្រត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធាន អនុប្រធាននិងគណៈកម្មការនានាជាមុនសិន។ ក្រោយពីបោះឆ្នោតនេះហើយ ទើបបោះឆ្នោតជ្រើសនាយករដ្ឋមន្ត្រីចេញពីគណបក្សដែលមានអាសនៈច្រើនជាងគេក្នុងរដ្ឋសភា។ តែដោយការបាត់ជំនឿទុកចិត្តលើគណបក្សដៃគូ គេបានធ្វើវិសោធកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញដោយបញ្ចូលការបោះឆ្នោតជាកញ្ចប់ដើម្បីសម្រេចបញ្ហាពីរក្នុងពេលតែមួយ។
១១- ការបោះបង់ តំណែង	ការដើរចេញឬការលាឈប់ពីមុខដំណែងដោយសារមូលហេតុផ្សេងៗ ដូចជា ការមិនពេញ

អ. abandonment of a position បារ. abandon (m.) d'une position/ fonction	ចិត្តនឹងការងារ ទំហំការងារហួសពីសមត្ថភាព ឬ រងសម្ពាធនយោបាយណាមួយ។ ឧ.បន្ទាប់ពីទទួលជ័យជម្នះលើរបបសាធារណ-រដ្ឋខ្មែរ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥មក របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានសម្តេច-ព្រះ នរោត្តម សីហនុ ជាព្រះប្រមុខរដ្ឋ បានចាប់ផ្តើមឡើងកាន់កាប់អំណាច នៅប្រទេសកម្ពុជា ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ប៉ុន្តែ នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ព្រះអង្គបានសម្រេចព្រះទ័យ បោះបង់អំណាចជាព្រះប្រមុខរដ្ឋចោល។ ឧ. ក្រោមការដឹកនាំរបស់លោកប្រធានាធិបតី បូរីស យែលស៊ីន ពីឆ្នាំ១៩៩១ដល់ឆ្នាំ២០០០ សហព័ន្ធរុស្ស៊ីបានជួបប្រទះនូវវិបត្តិនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។ មូលហេតុដែលធ្វើឱ្យមានវិបត្តិទាំងនេះគឺ ដោយសារការផ្តាច់ខ្លួនរបស់ប្រទេសចំនួន១៥ចេញពីសហភាពសូវៀត បញ្ហានយោបាយនៅអឺរ៉ុបខាងកើត ការដួលរលំជញ្ជាំងប៊ែរឡាំង ការដកកងទ័ពរុស្ស៊ីចេញពីអាហ្វហ្គានីស្ថាន និង ការផ្ទុះសង្គ្រាមមួយនៅឆេឆេនី។ ដូច្នេះហើយ ដោយមិនអាចដោះស្រាយវិបត្តិទាំងអស់នេះបាន លោកប្រធានា-ធិបតី បូរីស យែលស៊ីន បានបោះបង់តំណែងរបស់ខ្លួនជាប្រធានាធិបតី ដោយផ្ទេរអំណាច

	ទៅឱ្យលោក ប្លាឌីមា ពូទីន គ្រប់គ្រងអំណាចជំនួសវិញ ហើយ រង់ចាំរហូតដល់មានការបោះឆ្នោតសាជាថ្មី។ ៤. ក្រោយពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រនីតិកាលទី៣ រដ្ឋាភិបាលចម្រុះមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ដែលក្នុងនោះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជានិងគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច បានព្រមព្រៀងគ្នាធ្វើជាដៃគូក្នុងការដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលរហូតដល់ចប់អាណត្តិ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយមកដោយសារគណបក្សប្រជាជន និង គណបក្សសម រង្ស៊ីបានឯកភាពគ្នាធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្ម-នុញ្ញដោយកែប្រែមាត្រានៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញស្តីពីការបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្តបង្កើតរដ្ឋាភិបាលដោយសំឡេងពីរភាគបីមកនៅត្រឹមតែសំឡេងហាសិបបូកមួយនេះ គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិនក៏លែងជាដៃគូសំខាន់នៅក្នុងការអនុម័តច្បាប់និងការធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញទៀតហើយគឺចំណុចនេះហើយដែលជាគំនាបនយោបាយធ្វើឱ្យសម្តេចក្រុមព្រះ នរោត្តម រណឫទ្ធិ បោះបង់តំណែងជាប្រធានរដ្ឋសភាអាណត្តិទី៣មុនពេលចប់អាណត្តិ។
១២- ការរក្សាសន្តិភាព អ. peace keeping	ការរក្សាសន្តិភាពកើតចេញមកពីការដោះស្រាយរវាងគូប្រឈមពីរឬច្រើនក្រុម ហើយ ចែកជាពីរប្រភេទ ៖

បារ. maintien (m.) de la paix	ទី១. សំដៅលើភាគីកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធពីរដែលប្រឈមមុខគ្នា ហើយបានឯកភាពព្រមព្រៀងលើគោលការណ៍សន្តិភាព ការឈប់បាញ់គ្នា ដើម្បីដោះស្រាយរាល់បញ្ហាទាំងឡាយណាដែលប្រឈម។ ឧ. ក្រោយពីប្រាសាទព្រះវិហារត្រូវបានដាក់ចូលជាបេតិកភណ្ឌពិភពលោក កាលពីថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ កងទ័ពថៃបានចូលមករំលោភបូរណភាពទឹកដីប្រទេសកម្ពុជា។ បញ្ហានេះបានបង្កើតឱ្យមានការផ្ទុះអាវុធជាច្រើនលើក។ ក្រោយមក ភាគីទាំងពីរបានចរចាគ្នាដើម្បីរក្សាសន្តិភាពរវាងភាគីកងទ័ពកម្ពុជានិងកងទ័ពថៃនៅតាមខ្សែព្រំដែនស្រុកជាំក្សាន្ត ខេត្តព្រះវិហារ។ ទី២. សំដៅលើភាគីកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធច្រើនក្រុមដែលប្រឈមមុខដាក់គ្នា ហើយ បានឯក-ភាពព្រមព្រៀងលើគោលការណ៍សន្តិភាពបញ្ឈប់ការបាញ់គ្នា ដោយយកតួអង្គណាមួយជាអាជ្ញាកណ្តាល។ ឧ. ជម្លោះរ៉ាំរ៉ៃជាងពីរទសវត្សរ៍រវាងចតុភាគីកម្ពុជាបានឈានទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស ដោយមានអង្គការសហប្រជាជាតិដើរតួជាអ្នកសម្របសម្រួលក្នុងការដោះស្រាយ។

១៣- ការរត់ប្រណាំង សព្វាវុធ អ. arms race បារ. course (f.) aux armements (m.)	ការប្រកួតប្រជែងខាងការបង្កើតសព្វាវុធដោយភាគីពីរយ៉ាងតិចដែលប្រឈមគ្នា ដើម្បីឧត្តមភាពខាងគ្រឿងសព្វាវុធ។ ដំណើរការមូលដ្ឋានក្នុងការរត់ប្រណាំងសព្វាវុធនេះគឺសំដៅទៅលើបែបបទនៃប្រតិកម្មឆ្លើយតបរបស់ភាគីដែលប្រកួតប្រជែង។ ជាទូទៅ ការប្រកួតប្រជែងនេះជំរុញឱ្យមានការផ្ទុះឡើងនូវអំពើហិង្សា និងសង្គ្រាម ដូចជាការរត់ប្រណាំងសព្វាវុធរវាងសហភាពសូវៀតនិងសហរដ្ឋអាមេរិកបានធ្វើឱ្យប្រទេសតូចៗនិងប្រទេសជិតខាងជួបប្រទះភាពតានតឹងនិងផ្ទុះសង្គ្រាម។ តែផ្ទុយទៅវិញ ការប្រកួតប្រជែងបែបនេះក៏អាចនាំមកនូវការរីកចម្រើនជាវិជ្ជមានជាច្រើនខាងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រផងដែរ ជាក់ស្តែងដូចជា ក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី១ ការរត់ប្រណាំងខាងនាវារវាងចក្រភពអង់គ្លេស និង ចក្រភពអាល្លឺម៉ង់។
១៤-ការលើកលែងទោស អ. amnesty បារ. amnistie (f.)	ការសម្រេចចិត្តមួយដែលបដិសេធ (ដាកចេញពី)នីតិវិធីច្បាប់ឬការផ្តន្ទាទោសចំពោះអ្នកប្រព្រឹត្តទោសកំហុសមួយចំនួន (ជាធម្មតាគឺជាទោសនយោបាយ)។ ការលើកលែងទោសមានន័យប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទៅនឹងការអភ័យទោសប៉ុន្តែគ្មានន័យលាក់កំបាំងនៃការអត់ឱនទោស

	ដែលអនុវត្តជាធម្មតានោះទេ។ ការលើកលែងទោសអាចធ្វើជាទូទៅឬជាផ្នែកជាក់លាក់ពេញលេញឬមិនពេញលេញ។ ពាក្យនេះត្រូវបានគេប្រើជាទូទៅក្នុងទំនាក់ទំនងចំពោះអ្នកទោសសង្គ្រាមនិងអ្នកទោសមនសិការ។ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការមើលខុសត្រូវ(ការពិនិត្យពិច័យ)ទៅលើភាពលម្អៀងយ៉ាងធំធេង នៅលើពិភពលោក លើករណីផ្សេងៗ ដូចជា បុគ្គលម្នាក់ៗឬក្រុមណាមួយ ដែលត្រូវគេផ្តន្ទាទោស ពីព្រោះតែទស្សនៈនយោបាយ និងសាសនារបស់ពួកគេ។
១៥- ការសម្រុះសម្រួល អ. accomodation បារ. conciliation (f.)	ដំណើរការដែលធ្វើឱ្យតួអង្គក្នុងទំនាស់ឯកភាពទទួលយកសំណើរបស់ភាគីម្ខាងទៀតដែលមិនប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍មូលដ្ឋានរបស់ពួកគេទាំងសងខាង។ ការសម្រុះសម្រួលត្រូវសន្មតថាជាជម្លោះអន្តរជាតិ មិនមែនដូចនៅក្នុងទ្រឹស្តីល្បែង ឬ ការប្រកួតប្រជែងដែលក្នុងនោះ ភាគីមួយឈ្នះ ហើយ ជាស្វ័យប្រវត្តិ ភាគីម្ខាងទៀតចាញ់នោះទេ។ ការសម្រុះសម្រួលអាចសន្មតថាភាពចុះសម្រុងទាំងស្រុងខាងផលប្រយោជន៍មិនអាចសម្រេចបានទេ។ ដូច្នេះ ការសម្រុះ

	សម្រួលជាចំណុចកណ្តាលនៃបញ្ហាប្រឈមនិងការចុះសម្រុងគ្នា។ ពាក្យនេះ ជាធម្មតាត្រូវបានគេប្រើទាក់ទងនឹងផលប្រយោជន៍ ដូច្នេះមិនមែនគ្មានទទ្បីករណ៍ខុសឆ្គង ឬ ការបំភាន់នោះទេ។
១៦- ការិយាធិបតេយ្យ អ. bureaucracy បារ. bureaucratie(f.)	ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពមួយដែលតាមរយៈប្រព័ន្ធនេះ ការបែងចែកការងារត្រូវបានរៀបចំជាឋានានុក្រម ដើម្បីអនុវត្តនូវភារកិច្ចជំនាញដោយឈរលើមូលដ្ឋានវិធានផ្ទៃក្នុង និង នីតិវិធីរបស់អង្គភាពនេះ។ ពាក្យនេះត្រូវបានគេប្រើសំដៅទៅលើរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាល ជាពិសេសអំពីមន្ត្រីរាជការនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល និង សេវាសាធារណៈផ្សេងៗ។ តាមន័យអវិជ្ជមាន គេតែងប្រើពាក្យនេះដើម្បីសម្គាល់ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលសាំញ៉ាំដែលអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីរាជការឆ្លៀតយកអំណាចដែលរដ្ឋប្រគល់ឱ្យ ដើម្បីបម្រើបុព្វសិទ្ធិរបស់ខ្លួនហើយ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រយោជន៍របស់អ្នកដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន។ ឧ. នៅសហរដ្ឋអាម៉េរិក ការិយាធិបតេយ្យនេះបានរីកដុះដាលដែលធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍របស់វណ្ណៈអធន ហើយ បានដកហូតយកអំណាចពីវណ្ណៈនេះ។

១៧- កិច្ចព្រមព្រៀង អន្តរជាតិ អ. international agreement បារ. accord international (m.)	មានន័យដូចសន្ធិសញ្ញាដែរ ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈផ្លូវការតិចជាងសន្ធិសញ្ញា។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃកិច្ចព្រមព្រៀង គឺ ៖ - ត្រូវបានប្រើជាពិសេសសម្រាប់លិខិតូបករណ៍ដែលមានលក្ខណៈបច្ចេកទេសឬរដ្ឋបាល។ - កិច្ចព្រមព្រៀងមិនទាមទារឱ្យមានការផ្តល់សច្ចាប័នពីសភាឡើយ។ - ក្នុងករណីខ្លះកិច្ចព្រមព្រៀងអាចមិនមានទម្រង់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដូចជា កិច្ចព្រមព្រៀងផ្ទាល់មាត់ដែលអាចជាកិច្ចសន្យា ដែលធ្វើឡើងដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសនៃប្រទេសមួយជាមួយដៃគូរបស់ខ្លួន ឬជាមួយរដ្ឋដទៃទៀត។ ឧ. កិច្ចព្រមព្រៀងទូទៅស្តីពីពាណិជ្ជកម្មនិងពន្ធគយ (General Agreement on Trade and Tariff) ។
១៨- កុបកម្ម អ. riot បារ. émeute (f.)	ការបះបោរឬចលាចលដោយប្រើអំពើហិង្សាបង្កឡើងដោយមនុស្សមួយក្រុមឬច្រើនក្រុមនៅពេលពួកគេមិនពេញចិត្តទៅលើបញ្ហាណាមួយ។ កុបកម្មអាចកើតចេញពីកូដកម្មឬបាតុកម្ម នៅពេលដែលកូដករឬបាតុករចាប់ផ្តើមប្រែក្លាយការតវ៉ាឬទាមទារដោយសន្តិវិធីទៅជាការតវ៉ាឬទាមទារដោយប្រើអំពើហិង្សា។ ឧ. នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៣ កុបករបាននាំគ្នាធ្វើកុបកម្មវាយបំផ្លាញស្ថានទូតថៃ។

១៩- កុម្មុយនីស្ត អ. communist បារ. communiste (m.)	គេច្រើនប្រើពាក្យនេះជាគុណនាម ៖ ប្រទេសកុម្មុយនីស្ត របបកុម្មុយនីស្ត។ ប្រទេសកុម្មុយនីស្តជាសង្គម ដែលទ្រព្យផលិតកម្មជាកម្មសិទ្ធិរបស់សមូហភាព ហើយ ប្រព័ន្ធដឹកនាំប្រទេសស្ថិតក្រោមអំណាចផ្តាច់មុខរបស់បក្សកុម្មុយនីស្ត។ ឧ. នៅថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩១៧ ប្រទេសរុស្ស៊ីបានធ្វើបដិវត្តន៍ផ្តួលរំលំរបបសក្តិភូមិ ហើយប្តូររបបដឹកនាំប្រទេសទៅជារបបកុម្មុយ-នីស្តវិញ។
២០- កូដកម្ម អ. strike បារ. grêve (f.)	ការសម្តែងអាកប្បកិរិយាប្រឆាំងចំពោះរឿង ឬកិច្ចការណាមួយដែលខ្លួនមិនពេញចិត្ត តាមរយៈការមិនចូលរួមបំពេញភារកិច្ចអ្វីមួយ ការមិនចូលធ្វើការ ការដាក់ទណ្ឌកម្មខ្លួនឯង ហើយ ក្នុងករណីខ្លះអាចឈានទៅរកការធ្វើអត្តឃាត។
២១- កំណត់ទូត អ. note verbale បារ. note verbale (f.)	ជាលិខិតទាក់ទងផ្លូវការរវាងក្រសួងការបរទេសនិងក្រសួងការបរទេសរបស់រដ្ឋនានាឬជាលិខិតទាក់ទងរបស់ស្ថាប័ននៃរដ្ឋមួយជាមួយស្ថានទូតបរទេស នៅក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួន ដើម្បីជាការជូនដំណឹងនិងសហប្រតិបត្តិការផ្សេងៗទៀត។
២២- ខ្លាអាស៊ី អ. asian tigers បារ. tigres (m.) d´Asie	ពាក្យនេះជានិមិត្តរូបដែលនិយាយសំដៅទៅរកក្រុមសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីដែលធ្លាប់មានបទពិសោធជឿនលឿនផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងរហ័ស នៅក្នុងអតីតកាលថ្មីៗរបស់ខ្លួននិងត្រូវបានគេចាត់ទុក

	ថា ជាក្រុមគំរូសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី និង សេរីនិយមខាងសេដ្ឋកិច្ច។ ជាធម្មតា ក្រុមសេដ្ឋ-កិច្ចអាស៊ីចំនួនប្រាំ ដែលគេស្គាល់ មាន ជប៉ុន កូរ៉េខាងត្បូង សិង្ហបុរី ហុងកុង និង តៃវ៉ាន់។ ប្រទេសដែលគេសន្មតហៅជាទូទៅថា ជាកូនតោ រួមមាន ឥណ្ឌូណេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី និង ថៃ។ បន្ទាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៧ ប្រទេសចិនដែលរួមបញ្ចូលទាំងហុងកុងផងនោះ គេអាចពណ៌នាប្រដូចទៅនឹងនាគ ហៅថា នាគអាស៊ី ហើយ តាមទស្សនៈខ្លះខ្លាអាស៊ី គេហៅថាជា នាគអាស៊ី វិញ។
២៣- គោលការណ៍មិនជ្រៀតជ្រែក អ. non-interference principle បារ. principe (m.) de non-ingérence (f.)	ជាគោលការណ៍ទូតដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋមួយមានសិទ្ធិធ្វើអន្តរាគមន៍នៅក្នុងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋមួយទៀត ទាំងផ្នែកនយោបាយ យោធា សេដ្ឋកិច្ច បច្ចេកទេស និង វប្បធម៌។ល។ ឧ.នៅឆ្នាំ១៩៧៥ គោលការណ៍មួយនៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៅហែលស៊ិនគី បានអនុញ្ញាតឱ្យសហភាពសូវៀតប្រកាសថ្កោលទោសបស្ចិមប្រទេសដែលគាំទ្រអ្នកប្រឆាំងឬអ្នករត់ចោលជួរពីប្រទេសកុម្មុយនីស្ត។
២៤- គោលនយោបាយការបរទេស អ. foreign policy បារ. principe (m.) de politique étrangère (f.)	យុទ្ធសាស្ត្រឬផែនការដែលរៀបចំឡើងដោយអ្នកធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់រដ្ឋមួយចំពោះរដ្ឋដទៃទៀតឬនីតិបុគ្គលអន្តរជាតិនានា ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងជាក់លាក់សម្រាប់ជាតិរបស់ខ្លួន។ គោលដៅនៃនយោបាយការបរទេសមាន

	បីគឺ សន្តិសុខជាតិ សុខុមាលភាពសេដ្ឋកិច្ចនិង អត្តសញ្ញាណជាតិ។ សន្តិសុខជាតិមានន័យថា គឺការការពារអធិបតេយ្យ បូរណភាពទឹកដី, សុខុមាលភាពសេដ្ឋកិច្ច គឺការរីកចម្រើនផ្នែក សេដ្ឋកិច្ច និង អត្តសញ្ញាណជាតិ គឺការការពារ វប្បធម៌ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់។
២៥- ចក្រពត្តិនិយម អ. imperialism បារ. impérialisme(m.)	នយោបាយមួយនៃការប្រើអំណាចត្រួតត្រារបស់ រដ្ឋមួយទៅលើរដ្ឋដទៃទៀត។ ការត្រួតត្រានេះ អាចមានលក្ខណៈជាសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ដូចជា ពេលដែលអំណាចចក្រពត្តិនិយមលើក ទឹកចិត្តឱ្យមានការរៀបចំដាក់ទុននិងតាំងសហ-គ្រាសរបស់គេនៅក្នុងប្រទេសមួយផ្សេងទៀត ជាដើម ហើយ ទិញមកវិញនូវវត្ថុធាតុដើមក្នុង តម្លៃទាប។ ការត្រួតត្រានេះអាចមានទម្រង់ជា វប្បធម៌ កាលណាប្រទេសមួយយកភាសា ខ្សែ ភាពយន្ត និង រចនាបថរបស់ខ្លួនទៅផ្សព្វផ្សាយ នៅបរទេស ក្នុងគោលបំណងបង្ខំឱ្យទទួល យក។ ចក្រពត្តិនិយមមិនមែនសុទ្ធតែប៉ះពាល់ ជាចាំបាច់ដល់ឯករាជ្យនយោបាយនៃប្រទេស ដែលគេពង្រីកខ្លួនគេនោះទេ ពីព្រោះប្រទេស ទាំងនោះអាចរក្សានូវរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន។ ឧ. ជនជាតិរុស្ស៊ីបានពង្រីកឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួន

	ទៅលើប្រជាជនស៊ីបេរី តាមរយៈការប្រើនយោ-បាយចក្រពត្តិនិយមនៅសតវត្សរ៍ទី១៩និងជនជាតិជប៉ុនបានពង្រីកឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួននៅប្រទេសចិននៅឆ្នាំ១៩៣៧។
២៦- ចលនាមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ **អ.** non-aligned movement **បារ.** mouvement (m.) des non-alignés (m.)	និន្នាការនយោបាយនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍមួយចំនួនដែលប្រកាសថាមិនចូលក្នុងប្លុកនយោបាយណាមួយ។ ចលនានេះត្រូវបានបង្កើតជាផ្លូវការនៅទីក្រុងបែលក្រាដ(Belgrade) នៅឆ្នាំ១៩៦១ ក្រោមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ប្រធានាធិបតីយូហ្គោស្លាវី Sosip Broz Tito នាយករដ្ឋមន្ត្រីឥណ្ឌា Jawaharlal Nehru ប្រធានាធិបតីអេហ្ស៊ីប Gama lAbdel Nasser ប្រធានាធិបតីហ្គាណា Kwame Nkrumah ប្រធានាធិបតីឥណ្ឌូណេស៊ី Achmed Sukarno និង អធិរាជអេត្យូពី Haile Selassie។ ចលនានេះមានគោលបំណងធានាឯករាជ្យជាតិ អធិបតេយ្យ បូរណភាពទឹកដី និងសន្តិសុខនៃបណ្តារដ្ឋជាសមាជិកក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងចក្រពត្តិនិយម អាណានិគមនិយម អាណានិគមនិយមបែបថ្មី ការប្រកាន់ពូជសាសន៍និយមនិងរាល់ទម្រង់នៃការឈ្លានពាន ការកាន់កាប់ ការគ្រប់គ្រង ការជ្រៀតជ្រែកឬអនុត្តរភាព

	ក៏ដូចជាការប្រឆាំងនឹងមហាអំណាច និង ប្លុកនយោបាយ។
២៧- ថៅហ្វាយឡើងបុណ្យ ខុនឡើងសក្តិ	ការឡើងបុណ្យ ឬ ឥទ្ធិពលតាមរយៈថៅហ្វាយនាយរបស់ខ្លួន។ ជាធម្មតា កាលណាថៅហ្វាយនាយឡើងបុណ្យ ខុនដែលជាមន្ត្រីធ្វើការក្រោមឱវាទតែងតែឡើងសក្តិតាមឋានៈខ្លះៗ ឬ យ៉ាងហោចណាស់ក៏បានទទួលឥទ្ធិពលពីមេខ្លះៗដែរ។
២៨- ច្បាប់អន្តរជាតិ អ. internalional law បារ. droit internalional (ក.)	ប្រព័ន្ធនៃវិធានស្តីពីសិទ្ធិនិងភារកិច្ចរបស់រដ្ឋនានានៅក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋទាំងនោះ។ ច្បាប់អន្តរជាតិផ្អែកលើទស្សនាទាននៃសមភាពនិងអធិបតេយ្យរបស់រដ្ឋនានានិងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើការព្រមព្រៀងរវាងរដ្ឋទាំងនោះ។ ម៉្យាងទៀត ច្បាប់អន្តរជាតិគឺជាសំណុំនៃគោលការណ៍និងវិធានដែលគ្រប់គ្រងលើសិទ្ធិនិងភារកិច្ចរបស់រដ្ឋនានា អង្គការអន្តរជាតិនានានិងមនុស្សទូទៅនៅក្នុងទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេនៅលើពិភពលោក។ ច្បាប់អន្តរជាតិផ្តល់នូវមគ្គុទ្ទេសន៍សម្រាប់សកម្មភាពរបស់រដ្ឋជាសមាជិកនិងផ្តល់នូវវិធីសាស្ត្រសម្រាប់ដោះស្រាយជម្លោះរវាងរដ្ឋនានាដោយសន្តិវិធីនិងដោយយោងតាមបទដ្ឋានដែលបានយល់ស្របទាំងអស់គ្នាជាជាងប្រើកម្លាំងបាយ។

	ជាទូទៅ ច្បាប់អន្តរជាតិមានគោលដៅគ្រប់គ្រងរាល់សកម្មភាពក្នុងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ ប៉ុន្តែ បច្ចុប្បន្ននេះ ច្បាប់អន្តរជាតិក៏យកចិត្តទុកដាក់កាន់តែខ្លាំងឡើងទៅលើបុគ្គលនានាផងដែរ ជាពិសេស ការប្រព្រឹត្តរបស់រដ្ឋទៅលើបុគ្គលឬក៏សកម្មភាពបុគ្គលទៅលើរដ្ឋ។ ដូច្នេះហើយ ទាំងបុគ្គល ក៏ដូចជាប្រទេសនានាមានកាតព្វកិច្ចនិងសិទ្ធិនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិនានា។ ២. ចំពោះប្រទេសជាសមាជិកនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ គេមានច្បាប់អន្តរជាតិដែលប្រទេសជាសមាជិកត្រូវតែគោរពនិងអនុវត្តទៅតាមគោលការណ៍នៃច្បាប់ដែលបានអនុម័ត។ ជាក់ស្តែង នៅថ្ងៃទី០២ សីហា ១៩៩០ ដល់ថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ១៩៩១ ប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់បានធ្វើសង្គ្រាមឈ្លានពានប្រទេសកូវ៉ែត ហើយ ពេលនោះ គេបានយកច្បាប់អន្តរជាតិទៅប្រើ ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិបានចាត់កងកម្លាំងសន្តិ-សុខទៅបង្ក្រាបប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ដោយជោគជ័យ។
២៩- ឆ្វេងនិយម អ. leftism បារ. gauchisme (m.)	និន្នាការឬមនោគមវិជ្ជានយោបាយដែលនិយមកំណែទម្រង់ជ្រុល និង និយមការធ្វើបដិវត្តន៍ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ក្នុងគោល

	បំណងពង្រីកសេរីភាពនិងសុខុមាលភាពសង្គម សម្រាប់ប្រជាជន ដោយប្រយុទ្ធតស៊ូប្រឆាំងនឹងវិសមភាពសង្គម ហើយ ប្រកាន់យកគោលការណ៍សមភាព។ នៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច និន្នាការឆ្វេងនិយមប្រកាន់គោលការណ៍អន្តរាគមន៍របស់រដ្ឋតាមរយៈការដាក់បទបញ្ញានិងជាតូបនីយកម្មជាដើម។ គេអាចកំណត់ឆ្វេងនិយមបាន តាមរយៈការដឹកនាំសង្គម ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ សេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយ។ ឧទាហរណ៍ ៖ - មនោគមវិជ្ជាឆ្វេងនិយមមានឥទ្ធិពលក្រោយសង្គ្រាមលោកទី២។ - នៅសហរដ្ឋអាម៉េរិក មានគណបក្សបី គឺ League for Progressive Political Action, American Labor Party និង Black Panther Party ដែលប្រកាន់យកលទ្ធិឆ្វេងនិយម។
៣០- ជាតិនិយម អ. nationalism បារ. nationalisme(m.)	ការលើកតម្កើងជាតិសាសន៍ខ្លួនឯងឱ្យដាច់គេ ការឱ្យតម្លៃទាបជាងខ្លួនដល់ជាតិសាសន៍ដទៃដែលជារដ្ឋឯករាជ្យដូចគ្នា។ លើសពីនេះទៀត ជាតិនិយមគឺជាការធ្វើឱ្យមានមនោសញ្ចេតនាចំពោះជាតិយ៉ាងពុះកញ្ជ្រោល ការស្រឡាញ់ជាតិរបស់ខ្លួននៅក្នុងមហិច្ឆតា ហើយ នៅពេលខ្លះ រហូតដល់ស្អប់និងរើសអើងជាតិសាសន៍ដទៃថែមទៀត។

	ឧ. មុនសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ជនជាតិអាល្លឺម៉ង់ជាជនជាតិដែលជាតិនិយមលើកតម្កើងជាតិសាសន៍ខ្លួនឯងជាងគេ ដែលជាបុព្វហេតុនាំឱ្យមានការប្រកាន់ពូជសាសន៍និងការបង្កើតសង្គ្រាម។
៣១- ជីកស្មៅជីកទាំងឫស អ. to get to the root of the problem បារ. combattre le mal à la racine	ពាក្យប្រើប្រាស់ជាសាកលក្នុងរបបផ្តាច់ការ។ ដោយឡែក ក្នុងសង្គមខ្មែរ ពាក្យនេះបានយកមកប្រើពេញនិយម និង អនុវត្តក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(១៩៧៥-១៩៧៩)។ តាមន័យត្រង់ ដើម្បីកុំឱ្យស្មៅដុះសាជាថ្មី គេត្រូវជីកយកទាំងឫស។ តាមន័យនយោបាយ បើគេយល់ថាក្រុមណាឬបុគ្គលណាមួយដែលជាគូប្រជែងឬគូប្រឆាំងមិនពេញចិត្តទៅនឹងមនោគមវិជ្ជារបស់គេ ត្រូវគេកម្ទេចចោលទាំងអស់ ដើម្បីកុំឱ្យប្រឆាំងតបតមកវិញ។ ឧ. នៅឆ្នាំ១៩១៧ បដិវត្តន៍រុស្ស៊ីបានអនុវត្តនយោបាយ ជីកស្មៅជីកទាំងឫស ដោយបានសម្លាប់រាជវង្សស្តេចត្សារទាំងពូជ។
៣២- ជំងឺតួឯក អ. egotism បារ. égotisme (m.)	ទស្សនៈអាត្មានិយម បុគ្គលនិយមដែលប្រកាន់ថា មានតែខ្លួនទេដែលល្អជាច់គេ លើសគេ ផុតគេ ជាអ្នកសំខាន់ឬអស្ចារ្យជាងគេ ប្រសិនបើពុំមានវត្តមានរបស់ខ្លួនទេ ពុំមាននរណាផ្សេងអាចជំនួសខ្លួនបានឡើយ។

៣៣- ជំនួយស្មារតី អ. aide-memoire បារ. aide mémoire (f.)	លិខិតដែលប្រគល់ឬផ្ញើជូន បន្ទាប់ពីមានកិច្ចសន្ទនាការទូតមួយ ដើម្បីជៀសវាងការយល់ច្រឡំគ្នាទាក់ទងនឹងសេចក្តីថ្លែងនៅពេលសន្ទនាជាមួយគ្នា។ ឧ. ជំនួយស្មារតីស្តីពីការផ្តល់គ្រូបង្ហាត់កីឡារបស់ប្រទេសជប៉ុនមកបង្ហាត់កីឡាករកម្ពុជា។
៣៤- តុល្យភាពអំណាច អ. balance of power បារ. équilibre (f.) de pouvoirs (m.)	ការបែងចែកអំណាចនៃរដ្ឋនិងរដ្ឋឬបក្សសម្ព័ន្ធនិងសម្ព័ន្ធមិត្តដែលប្រឆាំងគ្នា ហើយ ការបែងចែកនេះមិនមានរដ្ឋឬបក្សសម្ព័ន្ធណាមួយមានប្រៀបជាងរដ្ឋឬបក្សសម្ព័ន្ធណាមួយទេ។ ឧ. សហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងសហភាពសូវៀតបានរក្សាឱ្យមានតុល្យភាពអំណាចក្នុងការប្រើប្រាស់ចំនួនអាវុធនុយក្លេអ៊ែរស្មើគ្នា នៅក្នុងទសវត្សរ៍៧០-៨០នៃសតវត្សរ៍ទី២០ ដែលបានជួយធ្វើឱ្យមាននិរន្តរភាពនៃតុល្យភាពអំណាចខាងយោធា។
៣៥- ទណ្ឌកម្មច្បាប់សង្គ្រាម អ. sanctions of war laws បារ. sanctions (f.) en application (f.) des lois (f.) de guerre (f.)	ជាវិធានការផ្លូវច្បាប់ស្តីពីការដាក់ទោសចំពោះអ្នកដឹកនាំរដ្ឋឬក្រុមមនុស្សណាមួយដែលមិនគោរពច្បាប់សង្គ្រាមអន្តរជាតិក្នុងការធ្វើសង្គ្រាម។ ច្បាប់អន្តរជាតិ ជារឿយៗ ត្រូវបានគេរិះគន់ដោយហេតុថា គ្មានការដាក់ទណ្ឌកម្ម។ ជាការពិតណាស់ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងច្បាប់របស់រដ្ឋ ច្បាប់អន្តរជាតិមានការដាក់ទណ្ឌកម្មតិចតួចណាស់។ ច្បាប់សង្គ្រាម ជាញឹកញាប់ ត្រូវបាន

	គេរំលោភបំពាន ប៉ុន្តែ ច្បាប់អន្តរជាតិពុំមានមធ្យោបាយណាមួយ ដើម្បីបង្ខំឱ្យរដ្ឋទាំងអស់ប្រតិបត្តិតាមច្បាប់នេះឡើយ។ ជាទូទៅ នៅក្នុងករណីប្រទេសមហាអំណាចជាអ្នកបង្កសង្គ្រាម ប្រទេសនោះមិនត្រូវបានគេដាក់ទណ្ឌកម្មនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រទេសតូចតាចនិងទន់ខ្សោយតែងតែទទួលរងការដាក់ទណ្ឌកម្មសង្គ្រាម។ ឧ. លោក Slobodan Milosevic (១៩៤១-២០០៦) ដែលជាប្រធានាធិបតីសាធារណរដ្ឋសែប៊ី ពីឆ្នាំ១៩៨៩ដល់១៩៩៧ និង ជាប្រធានសហព័ន្ធសាធារណរដ្ឋយូហ្គោស្លាវី ពីឆ្នាំ១៩៩៧-២០០០ ត្រូវបានគេចោទប្រកាន់ជាឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាម ហើយ ត្រូវបានគេកាត់ទោសតាមច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម។ ទណ្ឌកម្មសង្គ្រាមមានដូចតទៅ ៖ ១-ការផ្ចាញ់តប (reprisal) : ជាវិធានការដ៏ចំណាស់មួយនៅក្នុងចំណោមវិធានការនានានៃច្បាប់អន្តរជាតិ។ ការផ្ចាញ់តប គឺជាមធ្យោបាយមួយដើម្បីបង្ខំឱ្យបណ្តារដ្ឋដែលឈ្លោះគ្នាទាំងអស់ប្រតិបត្តិតាមវិធាននៃការធ្វើសង្គ្រាម។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ការផ្ចាញ់តប ជារឿយៗ ធ្វើឱ្យរដ្ឋាភិបាលមានជម្លោះប្រតិបត្តិតាមវិធាននៃច្បាប់ស្តីពីសង្គ្រាម។

	២- ការដាក់ទណ្ឌកម្មលើឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាម (punishment of war criminals): ជនណាដែលមានកំហុសពីបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាមអាចត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងកាត់ទោស។ ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ មានឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមមួយចំនួនត្រូវបានគេឃុំខ្លួន និង ជនដែលគេរកឃើញថាមានកំហុសពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ត្រូវបានគេកាត់ទោស។ នៅក្នុងចំណោមសវនការស្តីពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម មានសវនការ នៅទីក្រុងនុយរ៉ុមប៊ែរ និង ទីក្រុងតូក្យូ។ ៣- សំណង(compensation): រដ្ឋមានជម្លោះមួយដែលរំលោភបំពានលើច្បាប់នានាដែលទាក់ទងទៅនឹងសង្គ្រាមអាចត្រូវបានបង្ខំឱ្យបង់សំណងសម្រាប់ការរំលោភបំពាននោះ។ មាត្រា៣នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេ នាឆ្នាំ ១៩០៧ ចែងថា " រដ្ឋមួយដែលបានរំលោភច្បាប់សង្គ្រាមអាចត្រូវបានបង្ខំឱ្យបង់សំណងចំពោះការរំលោភបំពាននោះ"។
៣៦- ទឹកដីអាណានិគម អ. colony បារ. colonie (f.)	ទឹកដីរបស់ប្រទេសមួយដែលមានអំណាចទន់ខ្សោយត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋបរទេសមួយដែលមានអំណាចខ្លាំងជាង។ ឧ. នៅចុងសតវត្សរ៍ទី១៩ ប្រទេសកម្ពុជា វៀតណាម ឡាវ គឺជាទឹកដីអាណានិគមរបស់ប្រទេសបារាំង។

៣៧- ធម្មនុញ្ញ អ. charter បារ. charte (f.)	ក្រមឬលិខិតូបករណ៍នានាដែលមានលក្ខណៈផ្លូវការក្នុងការបង្កើតអង្គការអន្តរជាតិណាមួយ ឬស្ថាប័នណាមួយ។ ឧ. ធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ ធម្មនុញ្ញអាជ្ញាធរជាតិប្រឆាំងនឹងជំងឺអេដស៍ ធម្មនុញ្ញគណៈកម្មាធិការអូឡាំពិកអន្តរជាតិ។
៣៨- នយោបាយ អ. politics បារ. politique (f.)	វិធីសាស្ត្រ សិល្បៈ បច្ចេកទេសក្នុងការដឹកនាំគ្រប់គ្រងរដ្ឋឬរដ្ឋាភិបាល។ តាមន័យនេះ យើងអាចសង្កេតឃើញថា ពាក្យ នយោបាយ មានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹង រដ្ឋ មានន័យថា នៅពេលមានព្រំសីមាឬបុរី នៅពេលនោះការគ្រប់គ្រងនយោបាយ គឺជាកិច្ចការដែលទាក់ទងទៅនឹងមនុស្សនៅក្នុងរដ្ឋឬបុរី។ ឧ. នៅដើមសតវត្សទី១នៃគ្រិស្តសករាជ ប្រទេសកម្ពុជាបានបង្កើតទៅជារដ្ឋ ដោយមានការគ្រប់គ្រងតាមបែបនយោបាយដែលមានក្សត្រី លីវយី ជាប្រមុខដឹកនាំ។
៣៩- នយោបាយ កលិយុគ អ. chaotic politics បារ. politique chaotique (f.)	ស្ថានភាពវឹកវរទាំងឡាយដែលបង្កើតឡើងដោយអ្នកដឹកនាំឬអ្នកនយោបាយ ក្នុងសម័យកាលណាមួយ ក្នុងគោលបំណងដណ្តើមយកអំណាច ឬដោះដូរអំណាច តាមរយៈមហាជន និង តាមមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត។

	ឧ. នៅថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ សហរដ្ឋអាមេរិកបានធ្វើសង្គ្រាមបណ្តេញលោក សាដាំ ហូសេន ប្រធានាធិបតីប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ចេញពីអំណាច ដោយចោទប្រកាន់ថាបានផលិតអាវុធនុយក្លេអ៊ែរអាវុធគីមីនិងដឹកនាំប្រទេសផ្តាច់ការ។ ផ្ទុយទៅវិញ តាមរយៈរបាយការណ៍អង្កេតជាក់ស្តែងរបស់ភ្នាក់ងារជំនាញអង្គការសហប្រជា-ជាតិ គេពុំបានរកឃើញភស្តុតាងណាមួយបញ្ជាក់ថា ប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់បានផលិតអាវុធ ដូចការចោទប្រកាន់នោះទេ។
៤០- នយោបាយការ៉ុត និងដំបង អ. carrot and stick policy បារ. politique (f.) de la carotte et du bâton	នយោបាយប្រើប្រាស់ការទូតផងនិងកម្លាំងផងក្នុងពេលតែមួយ តាមគ្រប់រូបភាពដែលអាចធ្វើទៅបាន រួមមាន ការចរចា ការផ្តល់ជំនួយ ការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ច ការផ្តាច់ទំនាក់ទំនងការទូត និង ការប្រើកម្លាំងយោធា ជាដើម។ ឧ. នយោបាយការ៉ុត និង ដំបងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិចំពោះប្រទេសអ៊ីរ៉ង់អំពីបញ្ហាអាវុធនុយក្លេអ៊ែរ។
៤១- នយោបាយច័ក្កច័ន	ប្រភេទនយោបាយមួយ ដែលគេរៀបចំឡើងដោយមានពហុមនោគមវិជ្ជាដើម្បីសម្រេចគោលដៅណាមួយរបស់អ្នកនយោបាយ ដូចជា ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលឬចលនានយោបាយចម្រុះពណ៌។ ឧ. ក្រោយពីការដួលរលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិប-

	តែឃ្យុឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រុមអ្នកតស៊ូត្រីភាគីដែលមាននិន្នាការនយោបាយចក្កច័នបានរួបរួមគ្នាប្រឆាំងនឹងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។
៤២- នយោបាយចម្រុះពណ៌ អ. multi-colored politics បារ. politique multicolore (f.)	នយោបាយដែលទទួលយកមនោគមវិជ្ជានយោបាយគ្រប់និន្នាការ ក្នុងទិសដៅបង្ហាញពិភពលោកថា ខ្លួនមិនរើសអើងនិន្នាការនយោបាយ។ ឧ. ក្រោយពីការបង្កើតបក្សសម្ព័ន្ធសេអាតូ នៅថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៥៤ ប្រទេសកម្ពុជាបានប្រកាសជាប្រទេសអព្យាក្រឹត មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ។ ក្រោមនយោបាយនេះ ប្រទេសកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់នយោបាយចម្រុះពណ៌ដើម្បីអាចទទួលបានជំនួយពីចិន រុស្ស៊ី អាម៉េរិក។
៤៣- នយោបាយទន់ភ្លន់ អ. flexible politics បារ. politique flexible (f.)	នយោបាយការទូតដែលប្រើប្រាស់ក្នុងការធ្វើទំនាក់ទំនងដែលមានលក្ខណៈប្រុងប្រយ័ត្នដោយធ្វើការសិក្សាស៊ីជម្រៅទៅលើអរិយធម៌របស់ប្រទេស ក្រុម ឬ បុគ្គលនោះ ជាមុនសិនមុននឹងធ្វើទំនាក់ទំនងទៅលើបញ្ហាណាមួយ។ នយោបាយទន់ភ្លន់នេះក៏គេអាចប្រើប្រាស់សម្រាប់ធ្វើការដោះស្រាយនយោបាយផ្ទៃក្នុងផងដែរ។ ឧទាហរណ៍ ៖ - ការដោះស្រាយជម្លោះបញ្ហានៅមជ្ឈិមបូព៌ា

	សហរដ្ឋអាម៉េរិកបានប្រើប្រាស់នយោបាយ ទន់ភ្លន់ ដើម្បីសិក្សាទៅលើទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីរបស់មជ្ឈិមបូព៌ា ដោយមិនប្រើ ច្បាប់អន្តរជាតិ ឬ ការទូតទាំងស្រុងទេ។ - ការជាប់គាំងនយោបាយក្រោយពីការបោះ ឆ្នោតឆ្នាំ២០០៣អស់រយៈពេល១ឆ្នាំមក សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បាន ប្រើប្រាស់នយោបាយទន់ភ្លន់ ដើម្បីចូល ចរចាជាមួយដៃគូហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច។
៤៤- នយោបាយបង្កក អ. frozen politics បារ. gel politique (m.)	នយោបាយដែលផ្តាច់ទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេស ណាមួយ ឬ ក្រុមណាមួយ ដែលបានប៉ះពាល់ ផលប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសឬក្រុមនោះ។ នយោបាយបង្កកគឺមានន័យថា បញ្ឈប់ទំនាក់ ទំនងការបរទេស ការទូត និង ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។ នយោបាយនេះកើតឡើងតែនៅក្នុងរយៈពេល ណាមួយដែលភាគីទាំងសងខាងមិនទាន់ឯក- ភាពឬស្រុះស្រួលគ្នា។ ឧ. នៅថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ ក្រោយ ពីមានទំនាស់រវាងសហព័ន្ធរុស្ស៊ី និង ហ្សកហ្ស៊ី (Georgia)បានធ្វើឱ្យសហគមន៍អឺរ៉ុបនិងសហ- រដ្ឋអាមេរិកបង្កកទំនាក់ទំនងជាមួយរុស្ស៊ី។ ឯ រុស្ស៊ីវិញបានឆ្លើយតបនឹងសហគមន៍អឺរ៉ុបដោយ ធ្វើនយោបាយបង្កកវិញ តាមរយៈការផ្តាច់ការ

	ផ្តត់ផ្គង់ថាមពលឧស្ម័ន ដោយចោទអ៊ុយក្រែនថា បានប្លមយកឧស្ម័នប្រាសចាកពីកិច្ចព្រមព្រៀងដែលធ្វើឱ្យទំនាស់នេះកាន់តែមានសភាពប្រឈមដាក់គ្នាកាន់តែតានតឹងឡើងរវាងរុស្ស៊ីនិងអឺរ៉ុបរហូតដល់ថ្ងៃទី១៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ ទើបមានជំនួបទ្វេភាគីរវាងនាយករដ្ឋមន្ត្រីអ៊ុយក្រែននិងនាយករដ្ឋមន្ត្រីសហព័ន្ធរុស្ស៊ី ដើម្បីធ្វើការដោះស្រាយបញ្ហានេះ ដោយមានការចូលរួមពីប្រទេសបារាំង អ៊ីតាលី អេស្ប៉ាញ អាល្លឺម៉ង់ផង។
៤៥-នយោបាយអត្តឃាត អ. suicidal politics បារ. politique suicidaire (f.)	បុគ្គលឬក្រុមបក្សនយោបាយណាមួយ ដែលគេបង្កើតឡើងគ្មានមូលដ្ឋានរឹងមាំ ហើយ ត្រូវទទួលបរាជ័យនិងបាត់ឈ្មោះពីក្នុងបញ្ជីគណបក្សនយោបាយទៅវិញក្រោយពីមានការប្រកួតប្រជែង។
៤៦- បទដ្ឋានសង្គ្រាម អ. rule of war បារ. droit (m.) de la guerre	វិធានទាំងឡាយណាដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិនិងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធនឹងសង្គ្រាម។ សិទ្ធិកាតព្វកិច្ចដែលភាគីពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសង្គ្រាមត្រូវគោរពពេលធ្វើសង្គ្រាមមានដូចខាងក្រោម ៖ ១. អំឡុងពេលមានសង្គ្រាម ការសម្លាប់ជនស៊ីវិលគ្មានអាវុធដោយចេតនា មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ។ ២. ទាហានម្ខាងមិនអាចសម្លាប់ឬធ្វើឱ្យរបួសដល់ទាហានម្ខាងទៀត ដែលបាន

	ចុះចូលហើយនោះទេ។ ៣. មន្ទីរពេទ្យមិនត្រូវបានប៉ះពាល់ឬវាយប្រហារទេ ក្នុងពេលមានសង្គ្រាម។ ៤. ឈ្លើយសឹកមិនត្រូវបានគេប្រព្រឹត្តដោយអមនុស្សធម៌ឬធ្វើទារុណកម្មទេ។ ៥. ការចាប់យកឬសម្លាប់ចំណាប់ខ្មាំងមិនត្រូវអនុញ្ញាតឡើយ។ ៦. ទាហានត្រូវពាក់ឯកសណ្ឋានដើម្បីឱ្យគេបានស្គាល់អត្តសញ្ញាណច្បាស់លាស់ ជៀសវាងការច្រឡំជាមួយជនស៊ីវិល។ ៧. សមរភូមិត្រូវធ្វើឱ្យឆ្ងាយពីតំបន់ទីក្រុងដែលមានប្រជាជនរស់នៅ។ ៨. នៅពេលត្រូវវាយប្រហារទៅលើទីក្រុងត្រូវទុកពេលវេលាសម្រាប់ជម្លៀសជនស៊ីវិលចេញ។ ៩. ជនស៊ីវិលស្លូតត្រង់ត្រូវទទួលការគាំពារ។
៤៧- បទល្មើសសង្គ្រាម អ. war crime បារ. crime (m.) de guerre (f.)	ការរំលោភខាងយោធាទៅលើបទដ្ឋាននៃការធ្វើសង្គ្រាម រួមមាន សកម្មភាពឃោរឃៅ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ នៅក្នុងពេលធ្វើសង្គ្រាម។ បទល្មើសសង្គ្រាមរួមមាន ៖ ១. ការប្រើប្រាស់អាវុធដែលហាមឃាត់ ២. ការមិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់អ្នកជំងឺ ឬអ្នករបួស ៣- ការរំលោភបំពានរថយន្តដែលមានទង់

	ឬ សញ្ញាកាកបាទក្រហម ៤-ការបំពានដោយមិនដោះលែងអ្នកទោស ឬ ដោយបទឈប់បាញ់គ្នា ៥- ការសម្លាប់ចំណាប់ខ្មាំង ៦- ការសម្លាប់រង្គាលជនមិនមែនស៊ីវិល ឬ បច្ចាមិត្ត ដែលបានចុះចូល ៧- ការបំផ្លាញនាវាចម្បាំងដោយមិនបានយកអ្នកដំណើរ ឬ បុគ្គលិកនាវាទៅដាក់កន្លែងមានសុវត្ថិភាព ៨- ការទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទីកន្លែងដែលគ្មានរបាំងការពារអ្វីទាំងអស់ ឬ អគារនានាដែលមិនមែនជាគោលដៅខាងយោធា។
៤៨- បាតុកម្ម អ. demonstration បា. manifestation (f.)	អំពើដាក់ស្តែង ការធ្វើឱ្យដឹងឬឱ្យឃើញប្រាកដ ការលើកគ្នាដើរដង្ហែជាក្បួនដើម្បីសម្តែងសេចក្តីមិនពេញចិត្តចំពោះអំពើអ្វីមួយឬទទូចសុំស្រុះគ្នាឱ្យសម្រេចផលប្រយោជន៍អ្វីមួយតាមសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ក្រុមខ្លួន។
៤៩- បុព្វសិទ្ធិការទូត អ. diplomatic privileges បារ. privilèges diplomatiqes (m.)	សិទ្ធិទាំងឡាយដែលរដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះផ្តល់ជូនសកម្មភាពការងាររបស់បេសកកម្មការទូតទាំងនោះដើម្បីដោះស្រាយបំបាត់ភាពសាំញ៉ាំរដ្ឋបាលទូទៅនៅក្នុងរដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះ ដូចជា ការលើកលែងការបង់ពន្ធដីរបស់ស្ថានទូត ពន្ធលើបៀរត្សរ៍របស់បុគ្គលិកស្ថានទូត ការនាំចូលសម្ភារៈ និងយានជំនិះសម្រាប់ស្ថានបេសកកម្មនិងបុគ្គលិក

	ផ្ទាល់ខ្លួន ដោយការបង់ពន្ធជាបន្ទុករបស់រដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះ។
៥០- បេសកកម្មការទូត អ. diplomatic mission បារ. mission diplomatique (f.)	ស្ថានតំណាងផ្លូវការរបស់ប្រទេសមួយប្រចាំនៅជានីនៃប្រទេសមួយទៀត ហើយ បេសកកម្មនេះអាចបង្កើតឡើងបាន លុះត្រាតែមានការព្រមព្រៀងគ្នាជាមុនរវាងប្រទេសទាំងពីរ។ ឧ. នៅថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៦ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានព្រមព្រៀងជាមួយសាធារណរដ្ឋកូរ៉េ(កូរ៉េខាងត្បូង)ដើម្បីស្ថាបនាឡើងវិញនូវបេសកកម្មការទូត ដែលបានអាក់ខានអស់រយៈពេលជាង២០ឆ្នាំមកហើយ។
៥១- ប្រជាជាតិ អ. nation បា. nation (f.)	ក្រុមមនុស្សដែលរស់នៅលើទឹកដីមួយស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋាភិបាលមួយ មានសញ្ជាតិនិងភាសាផ្លូវការតែមួយ មានវប្បធម៌ ដូចគ្នាឬផ្សេងៗគ្នា ទំនៀមទម្លាប់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នាមានប្រវត្តិសាស្ត្រទាក់ទងរវាងជាតិសាសន៍ដែលរស់នៅជាមួយគ្នា។ ឧ. មុនខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩១ អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវីជារដ្ឋសហព័ន្ធដែលមានប្រជាជាតិ៦ជាផ្លូវការ រួមមាន ស៊ែប៊ី ក្រូអាត អាល់បានីស្លូវេនី ម៉ាសេដ្វាន និង ម៉ុងតេណេក្រូ ។
៥២- ផ្ដាច់ការ អ. absolute	- បញ្ញត្តិដែលស្ដែងពីបុគ្គលដែលធ្វើឡើងដោយមិនចំណុះទៅលើអ្វីមួយ។

បារ. absolu (m.)	- បញ្ញត្តិដែលស្តែងពីការគ្មានការបែងចែកអំណាច។
៥៣- ផ្តាច់ការនិយម អ. absolutism បារ. absolutisme (m.)	ទម្រង់ដឹកនាំរដ្ឋដែលអំណាចដឹកនាំស្ថិតនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃមនុស្សម្នាក់នូវអំណាចទាំងបី គឺ អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និង អំណាចតុលាការ។ ឧ. របបរាជានិយមផ្តាច់ការ។
៥៤- ពិធីសារ អ. protocol បារ. protocole (m.)	ឯកសារដែលមានតម្លៃស្មើកិច្ចព្រមព្រៀង តែពិធីសារនេះមានលក្ខណៈផ្លូវការតិចជាងកិច្ច-ព្រមព្រៀង។ ពិធីសារមានឋានានុក្រមដូចតទៅ៖ - ពិធីសារចុះហត្ថលេខា គឺជាឯកសារបន្ទាប់បន្សំរបស់សន្ធិសញ្ញា។ ពិធីសារនេះសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាបន្ទាប់បន្សំនានា ដូចជា ការបកស្រាយខពិសេសនានារបស់សន្ធិសញ្ញា ដោយខទាំងនេះមិនមានបញ្ចូលក្នុងសន្ធិសញ្ញា ឬបទបញ្ញត្តិនៃបញ្ហាបច្ចេកទេស ជាដើម, ឧ. ពិធីសារស្តីពីឋានៈរបស់ជនភៀសខ្លួន ឆ្នាំ ១៩៦៦។ - ពិធីសារជម្រើសជាឯកសារដែលត្រូវបានអនុម័តក្នុងថ្ងៃតែមួយជាមួយនឹងសន្ធិសញ្ញា។ ពិធីសារនេះផ្តល់ឱ្យភាគីទាំងឡាយដែលបានចុះសន្ធិសញ្ញាជាមួយគ្នា បង្កើតនូវលទ្ធភាព

	របនាសម្ព័ន្ធនៃកាតព្វកិច្ចរវាងគ្នា បន្ថែមលើកាតព្វកិច្ចដែលមានក្នុងសន្ធិសញ្ញា, ឧ. ពិធីសារ នាឆ្នាំ១៩៥៣ ស្តីពីការកែប្រែអនុសញ្ញាទាសភាព ឆ្នាំ១៩២៦។ - ពិធីសារធ្វើវិសោធនកម្ម គឺជាឯកសារមួយដែលចែងអំពីបទបញ្ញត្តិទាក់ទងនឹងវិសោធនកម្មលើចំណុចណាមួយ ឬ ចំណុចមួយចំនួននៃសន្ធិសញ្ញាដើម, ឧ. ពិធីសារជម្រើសនៃទីក្រុងវីយែនឆ្នាំ១៩៦១ ស្តីពីទំនាក់ទំនងការទូតដែលផ្តោតទៅលើការដោះស្រាយជម្លោះដោយបង្ខំ។
៥៥- ពិភពលោកមួយ ភូមិមួយ អ. one world one village បារ. un monde un village	ពាក្យពេញនិយម ដែលគេប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យសាកលភាវូបនីយកម្មសំដៅទៅលើទំនាក់ទំនងរបស់មនុស្សកាន់តែមានភាពងាយស្រួល និងឆាប់រហ័ស ឯឥទ្ធិពលនិងផលប៉ះពាល់ ក៏មានភាពរាលដាលយ៉ាងឆាប់រហ័សពាសពេញពិភពលោកដែរ ក្នុងវិស័យទាំងឡាយ ដូចជា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម វប្បធម៌ បរិស្ថាន ព័ត៌មាន បច្ចេកវិទ្យា ការអប់រំ ជាដើម។ ឧ. វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនៅចុងឆ្នាំ២០០៨ បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ចទូទាំងពិភពលោក។

៥៦- ភារធារី អ. chargé d'affaires បារ. chargé (m.) d'affaires (f.)	១- ប្រមុខបេសកកម្មការទូតថ្នាក់ទី៣ នៅជាអចិន្ត្រៃយ៍អមក្រសួងការបរទេស។ ២- សមាជិកបេសកកម្មការទូតទទួលបន្ទុកទទួលខុសត្រូវជាប្រមុខបេសកកម្មការទូតស្ដីទីក្នុងករណីអវត្តមានរបស់ប្រមុខបេសកកម្មការទូត។ ៣- តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីមានន័យថា មន្ត្រីការទូតដែលទទួលភារកិច្ចជាមន្ត្រីអគ្រានុកូលដ្ឋានប្រចាំស្ថានទូត។ មន្ត្រីការទូតជាន់ខ្ពស់ដែលមានឋានៈបន្ទាប់ពីឯកអគ្គរដ្ឋទូត ហើយ ទទួលភារកិច្ចជាប្រធានបេសកកម្មការទូត ដោយជំនួសឯកអគ្គរដ្ឋទូតនៅពេល ដែលឯកអគ្គរដ្ឋទូតអវត្តមាន។ ឧ. លោក R. Eko Indiarto R ត្រូវបានតែងតាំងឱ្យមកធ្វើជាប្រធានបេសកកម្មការទូតឥណ្ឌូណេស៊ីបណ្ដោះអាសន្នប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលមានឋានៈជាភារធារី បន្ទាប់ពីឯកឧត្ដម Nurrachman Oerip អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូតសាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូណេស៊ីប្រចាំប្រទេសកម្ពុជាបានបញ្ចប់បេសកកម្មការទូតរបស់ខ្លួន។
៥៧- មូលធននិយម អ. capitalism បារ. capitalisme (m.)	ប្រព័ន្ធនយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ចដែលតាមរយៈនោះ ឯកជនរៀបចំនិងគ្រប់គ្រងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្ម។

៥៨- យុទ្ធសាស្ត្រជុតឱ្យខ្លោចរោចឱ្យឆៅ	យុទ្ធសាស្ត្ររបស់អ្នកនយោបាយ ដែលរុញឬបង្អាក់បញ្ហាណាមួយឱ្យបរាជ័យហើយ បង្ហាញបញ្ហានោះឱ្យសាធារណជនមើលឃើញ ដើម្បីឆក់យកអំណាចឬយកប្រៀបខាងនយោបាយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដើម្បីចាប់កំហុសឬទម្លាក់នរណាម្នាក់ចេញពីតំណែង គេក៏ប្រើវិធីនេះផងដែរ។
៥៩- យុទ្ធសាស្ត្រព្រួញមួយ បាញ់បានសត្វពីរ អ. kill two birds with one stone បារ. faire d' une pièrre deux coups (m.)	ភាពប៉ិនប្រសប់របស់អ្នកនយោបាយក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាអ្វីមួយ ដោយប្រើមធ្យោបាយតែមួយ ហើយ អាចដោះស្រាយបញ្ហាពីរឬច្រើន ឬ ផ្តលគុប្រជែងពីរឬច្រើនបាន។
៦០- រដ្ឋធម្មនុញ្ញ អ. constitution បារ. constitution (f.)	ច្បាប់កំពូលរបស់រដ្ឋដែលត្រូវបានប្រើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់បង្កើតច្បាប់ផ្សេងៗ ដើម្បីគ្រប់គ្រងរដ្ឋ។ ច្បាប់នេះកំណត់អំពីគោលការណ៍រួមនៃការបែងចែកអំណាចនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ ដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃស្ថាប័នកំពូលរបស់រដ្ឋ និង សិទ្ធិ និងការទទួលខុសត្រូវជាមូលដ្ឋានរបស់ពលរដ្ឋគ្រប់រូប។ ឧ. រដ្ឋធម្មនុញ្ញដំបូងនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើជាផ្លូវការដោយព្រះបាទនរោត្តមសីហនុនៅឆ្នាំ១៩៤៧ បន្ទាប់ពីសភាជាតិបានអនុម័តរួចមក។

៦១- រដ្ឋាភិបាល អ. government បារ. gouvernement (m.)	អង្គការចាត់តាំងរបស់ប្រជាជននៅក្នុងរដ្ឋមួយដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងច្បាស់លាស់និងគ្រប់គ្រងកិច្ចការនានារបស់រដ្ឋ។ រដ្ឋាភិបាលគឺជាផ្នែកមួយរបស់រដ្ឋគ្មានលក្ខណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងអាចមានការផ្លាស់ប្តូរតាមរយៈបដិវត្តន៍ រដ្ឋប្រហារ ការបោះឆ្នោត និង វិធីផ្សេងៗខាងផ្លូវច្បាប់។ ឧ. ចលនាតស៊ូរបស់ខ្មែរក្រហមផ្តួលរំលំរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋខ្មែរប្រកបដោយជោគជ័យនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។
៦២- រដ្ឋាភិបាលផ្តាច់ការ អ. absolute government បារ. gouvernement absolu (m.)	រដ្ឋាភិបាលដែលដឹកនាំដោយមនុស្សម្នាក់ឬមនុស្សមួយក្រុម ហើយ គ្របដណ្តប់លើអំណាចទាំងបី គឺ អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និង អំណាចតុលាការ។ រដ្ឋាភិបាលប្រភេទនេះមិនអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាជនមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស និង មានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិក្នុងកិច្ចការរដ្ឋឡើយ។ ឧ. ប្រព័ន្ធដឹកនាំរដ្ឋបែបរាជានិយមផ្តាច់ការនិងកុម្មុយនីស្តនិយម តែងតែដឹកនាំរដ្ឋដោយរដ្ឋា-ភិបាលផ្តាច់ការ។
៦៣- លិខិតឆ្លងដែន អ. passport បារ. passeport (m.)	ឯកសារផ្លូវការដែលបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណនិងសញ្ជាតិរបស់ពលរដ្ឋ ដែលអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចផ្តល់ឱ្យសម្រាប់ធ្វើដំណើរទៅបរទេស ក្រោមការគាំពាររបស់រដ្ឋាភិបាលសាមី។

៦៤- លិខិតឆ្លងដែន ការទូត **អ.** diplomatic passport **បារ.** passeport diplomatique (m.)	លិខិតឆ្លងដែនដែលអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចផ្តល់ឱ្យមន្ត្រីការទូតនិងឥស្សរជនជាន់ខ្ពស់ សម្រាប់បំពេញបេសកកម្មនៅបរទេសតាមការកំណត់របស់រដ្ឋនីមួយៗ។ ឧ. យោងអនុក្រឹត្យលេខ២០២ អនក្រ-បក ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា លិខិតឆ្លងដែនការទូតចេញថ្វាយនិងជូនដល់ឥស្សរជនជាន់ខ្ពស់និងមន្ត្រីការទូតខ្មែរ ទៅតាមលំដាប់នៃឋានន្តរសក្តិនិងមុខតំណែង ព្រមទាំងសហព័ទ្ធនិងកូន ដែលនៅក្នុងបន្ទុកនៅលីវហើយ មានអាយុក្រោម១៨ឆ្នាំ ដូចខាងក្រោម៖ ១- ព្រះមហាវីរក្សត្រ ព្រះវររាជមាតា ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះមហាក្សត្រិយានី ឬ សម្តេចព្រះរាជអគ្គមហេសី។ ២- ព្រះរាជបុត្រា ព្រះរាជបុត្រី ព្រមទាំងព្រះរាជវង្សានុវង្ស ដែលបញ្ជាក់ដោយក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង។ ៣- ប្រធាន អនុប្រធាន និង សមាជិកព្រឹទ្ធសភា ប្រធាន អនុប្រធាននិងសមាជិករដ្ឋសភា។ ៤- ប្រធាន និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ។ ៥- នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងរដ្ឋលេខាធិការ(ដែលជាប្រធានស្ថាប័នរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល)

	ទេសាភិបាលធនាគារជាតិនៃកម្ពុជានិង អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល។ ៦- ប្រធានតុលាការកំពូល អគ្គព្រះរាជ អាជ្ញា អមតុលាការកំពូល។ ៧- អគ្គមេបញ្ជាការនៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ និង អគ្គស្នងការនគរបាលជាតិ។ ៨- ឧត្តមប្រឹក្សាផ្ទាល់របស់ព្រះមហាក្សត្រ និង ឥស្សរជនដែលមានងារជាសម្ដេច។ ៩- អតីតប្រធានព្រឹទ្ធសភា អតីតប្រធានរដ្ឋសភា អតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រី អតីតឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងអតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស។ ១០- នាយកខុទ្ទកាល័យព្រះមហាក្សត្រ នាយកខុទ្ទកាល័យប្រធានព្រឹទ្ធសភា នាយកខុទ្ទ-កាល័យប្រធានរដ្ឋសភា នាយកខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី ដែលតែងតាំងដោយព្រះរាជក្រឹត្យ។ ១១- ប្រធានពិធីការរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ប្រធានពិធីការរបស់ប្រធានព្រឹទ្ធសភា ប្រធានពិធី-ការរបស់រដ្ឋសភា និង ប្រធានពិធីការរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី។ ១២- មន្ត្រីការទូតចាប់ពីអនុព័ន្ធឡើងទៅ ដែលត្រូវទៅធ្វើការនៅស្ថានទូត និង កុងស៊ុលនៅបរទេស។

	១៣- លិខិតឆ្លងដែនការទូតចេញថ្វាយ និង ប្រគេនសម្តេចព្រះអគ្គមហាសង្ឃរាជាធិបតី សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ទាំងពីរគណៈ និង មន្ត្រីសង្ឃដែលមានងារជាសម្តេច។
៦៥- លិខិតឆ្លងដែន ធម្មតា អ. normal passport បារ. passeport normal (m.)	លិខិតឆ្លងដែនដែលអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចផ្តល់ឱ្យពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ សម្រាប់ធ្វើដំណើរទៅបរទេស តាមការកំណត់របស់រដ្ឋនីមួយៗ។ ឧ. យោងតាមអនុក្រឹត្យលេខ៦៨ អនក្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៤ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លិខិតឆ្លងដែនធម្មតាសម្រាប់ផ្តល់ជូនពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទដែលមានអាយុចាប់ពី១៨ឆ្នាំឡើងទៅសម្រាប់ធ្វើដំណើរទៅបរទេស។ កុមារអាយុតិចជាង១៨ឆ្នាំអាចស្នើសុំលិខិតឆ្លងដែននេះផ្ទាល់ខ្លួនបាន បើមានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីឪពុកម្តាយ ឬ អាណាព្យាបាលដោយមានភ្ជាប់បណ្ណសម្គាល់គ្រួសារឬសំបុត្រកំណើតភ្ជាប់មកជាមួយពាក្យសុំលិខិតឆ្លងដែនរបស់សាមីខ្លួន។ ក្នុងករណីមានអាយុតិចជាង១២ឆ្នាំ ហើយ ធ្វើដំណើររួមជាមួយឪពុកម្តាយ ឬ អាណាព្យាបាល កុមារទាំងនោះត្រូវចុះក្នុងលិខិតឆ្លងដែន ឬ ឯកសារធ្វើដំណើររបស់ឪពុកម្តាយឬអាណាព្យាបាល។

៦៦- លិខិតឆ្លងដែន ផ្លូវការ អ. service passport បារ. passeport (m.) de service (m.)	លិខិតឆ្លងដែនដែលអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចផ្តល់ឱ្យមន្ត្រីរាជការទូទៅសម្រាប់បំពេញបេសកកម្មជាផ្លូវការនៅបរទេសតាមការកំណត់របស់រដ្ឋនីមួយៗ។ ឧ. យោងតាមអនុក្រឹត្យ លេខ២៦៨ អនក្រ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៤ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លិខិតឆ្លងដែនផ្លូវការផ្តល់ជូនមន្ត្រីរាជការខ្មែរសម្រាប់តែទៅបំពេញបេសកកម្មផ្លូវការនៅក្រៅប្រទេសប៉ុណ្ណោះ៖ ១- សមាជិកគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត។ ២- ទីប្រឹក្សា ឬ ជំនួយការមានឋានៈស្មើប្រធាននាយកដ្ឋានដល់អនុរដ្ឋលេខាធិការ។ ៣- អនុប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍អគ្គព្រះរាជអាជ្ញារងសាលាឧទ្ធរណ៍ ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា និង ព្រះរាជអាជ្ញារង។ ៤- អនុប្រធានអាជ្ញាធរជាតិ អនុប្រធាន គណៈ-កម្មាធិការជាតិ អនុប្រធាន ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ និង អនុប្រធានស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិនានា។ ៥- ប្រធានសហគ្រាសសាធារណៈ និង គ្រឹះស្ថានសាធារណៈរបស់រដ្ឋ។ ៦- មន្ត្រីដែលមានមុខតំណែងចាប់ពីអនុប្រធានការិយាល័យឡើងទៅ។

	៧- មន្ត្រីយោធានិងនគរបាលឋានៈចាប់ពីវរៈ-សេនីយ៍ត្រីឡើងទៅ។ ៨- បុគ្គលិកបម្រើសេវាស្ថានបេសកកម្មការទូតនិងកុងស៊ុលនៅក្រៅប្រទេស ៩- អង្គរក្សអមដំណើរគណៈប្រតិភូថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃព្រឹទ្ធសភា រដ្ឋសភានិងរាជរដ្ឋាភិបាល។ ១០-លិខិតឆ្លងដែនផ្លូវការប្រគេនមន្ត្រីសង្ឃទាំងពីរគណៈចាប់ពីអនុគណទ្បើងទៅ។
៦៧- លិខិតប្ដូរសារ អ. exchange of notes បារ. échange (m.) des notes (f.)	លិខិតព្រមព្រៀងរវាងភាគីរដ្ឋនានា ដែលមានលក្ខណៈមិនដូចកិច្ចព្រមព្រៀងឬសន្ធិសញ្ញាទេ។ លិខិតប្ដូរសារអាចជាការព្រមព្រៀងរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋមុនពេលសម្រេចធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងឬសន្ធិសញ្ញានៅជំហានបន្ទាប់ទៀត។ ឧ. អ្នកតំណាងឱ្យរដ្ឋមួយសរសេរលិខិតប្ដូរសារផ្ញើទៅរដ្ឋមួយទៀត ក្នុងលិខិតនោះ ម្ចាស់លិខិតលើកឡើងពីខទាំងឡាយដែលខ្លួនមានបំណងចង់បង្កើតឡើង។ ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទៀតយល់ព្រមតាមខទាំងឡាយនោះ គេនឹងឆ្លើយតបជាលិខិតប្ដូរសារមួយមកវិញ។
៦៨- វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ អ. political science	វិទ្យាសាស្ត្រសង្គមមួយបែបដែលសិក្សាជាប្រព័ន្ធអំពីជីវិតសង្គមនយោបាយនិងអំពីគ្រប់បាតុភូតនយោបាយទាំងអស់ដែលកើតមានឡើង ពោល

បារ. science politique (f.)	គឺទំនាក់ទំនងរវាងស្ថាប័ននយោបាយនិងអង្គការនយោបាយ ដែលក្នុងនោះ មានរដ្ឋាភិបាល គណបក្សនយោបាយ អង្គការសង្គមនានា។ ឧ. នៅប្រទេសរុស្ស៊ី វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយបានក្លាយជាវិទ្យាសាស្ត្រឯករាជ្យមួយនៅចុងសតវត្សរ៍ទី២០។
៦៩- វិសោធនកម្ម អ. amendment បារ. amendement (m.)	ការកែប្រែឬបន្ថែមទៅលើបទដ្ឋាននិងមាត្រានៃច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដូចជា ច្បាប់អន្តរជាតិឬរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និង ច្បាប់ក្នុងស្រុកមួយឬច្រើន។ ឧ. រដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មប្រាំមួយលើក។ ការធ្វើវិសោធនកម្មលើកទី១គឺកែប្រែមាត្រា២៨ ដែលត្រូវបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤។ លើកទី២ នៅថ្ងៃទី៤ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩។ លើកទី៣ នៅថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០១។ លើកទី៤ នៅថ្ងៃទី៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤។ លើកទី៥ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៥ និង លើកទី៦ នៅ ថ្ងៃទី២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦។
៧០- វៀតកុង អ. vietcong បារ. viet-cong	យុទ្ធជនកុម្មុយនីស្តដែលតស៊ូនៅប្រទេសវៀត-ណាមខាងត្បូងក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៥៤-១៩៧៥។

៧១- វៀតមិញ អ. vietminh បារ.viet-minh	រណសិរ្សទាមទារឯករាជ្យវៀតណាមដែលបង្កើតឡើងដោយ ហូ ជីមិញ នៅឆ្នាំ១៩៤១។ រណសិរ្សនេះប្រមូលផ្តុំជនកុម្មុយនីស្ត និង អ្នកជាតិនិយម ហើយ កំណត់គោលដៅដេញជន-ជាតិជប៉ុននិងបារាំងចេញពីប្រទេសវៀតណាម។
៧២- សង្គ្រាមចៃដន្យ អ. accidental war **បារ.** guerre accidentelle (f.)	**<u>ន័យទី១</u>** ៖ សង្គ្រាមដែលកើតឡើងជាយថាហេតុឥតគ្រោងទុកផ្អែកលើមូលដ្ឋានពីរ -ទី១ កំហុសខាងបច្ចេកទេស និង -ទី២ ការយល់ខុស ឬ ការវាយតម្លៃស្ថានភាពខុស។ **<u>ន័យទី២</u>** ៖ ការវាយតម្លៃខុសខាងផ្នែកការទូត និងយោធា ដែលកំហុសនេះនាំទៅរកស្ថានការណ៍អាក្រក់ និង ធ្វើឱ្យមានការព្យាករខុសទៅលើលទ្ធផលនៃចំណាត់ការយោធា។
៧៣- សង្គ្រាមត្រជាក់ អ. cold war បា. guerre froide (f.)	ការប្រឈមមុខតឹងតែងលើវិស័យការទូត សេដ្ឋ-កិច្ច ចិត្តសាស្ត្រច្រើនជាងការប្រើអាវុធរវាងក្រុមប្រទេសសេរីនិយមឬមូលធននិយមនិងប្រទេសសង្គមនិយមឬកុម្មុយនីស្ត ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២។
៧៤- សញ្ជាតិ **អ.** nationality បារ. nationalité (f.)	ចរិតឬលក្ខណៈរបស់ប្រជាជាតិមួយដែលរស់នៅរួមគ្នាក្នុងក្របខណ្ឌនៃសហគមន៍មួយ ដែលមានទឹកដី ភាសា ទំនៀមទម្លាប់និងសេចក្តីប៉ងប្រាថ្នារួម។ លក្ខណៈពិសេសនៃសញ្ជាតិរបស់ប្រជាជាតិមួយអាចកើតមានឡើងតាមរយៈកំណើតឬធម្ម-

	ជាតិនីយកម្ម សញ្ជាតូបនីយកម្ម អត្តសញ្ញាណ-កម្ម អាពាហ៍ពិពាហ៍ ការសុំកូនមកចិញ្ចឹម នីតិ-នីយកម្មនិងការផ្ទេរការគ្រប់គ្រងដែនដីពីរដ្ឋមួយទៅរដ្ឋមួយទៀត។ ឧ. នៅក្នុងសម័យកាលសង្គ្រាមនៃប្រទេសកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៩ ប្រជាជនខ្មែរមួយចំនួនបានភៀសខ្លួនទៅរស់នៅបរទេស ដូចជា ប្រទេសបារាំង អាម៉េរិក អូស្ត្រាលី។ល។ ហើយ ក្រោយមកពួកគេបានទទួលសញ្ជាតិបារាំង អាម៉េរិកនិងអូស្ត្រាលី តាមរយៈនីតិនីយកម្ម។
៧៥- សន្ធិសញ្ញា អ. treaty បារ. traité (m.)	កិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិដែលធ្វើឡើងរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ នៅក្នុងទម្រង់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ។ វាជាកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីពីរឬច្រើន ដែលជាប្រធាននៃនីតិអន្តរជាតិសំដៅបង្កើតឱ្យមានឥទ្ធិពលខាងផ្លូវច្បាប់ និង ស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ។ សន្ធិសញ្ញាត្រូវធ្វើឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្តពីភាគីទាំងអស់ ដែលក្នុងន័យនេះ សន្ធិសញ្ញាអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាកិច្ចសន្យាគតិយុត្ត ដែលមានអានុភាពអនុវត្តតាមផ្លូវច្បាប់ជាលក្ខណៈបង្ខំចំពោះគ្រប់ភាគីទាំងអស់ហើយ ដែលមានភាពខុសប្លែកពីសេចក្តីប្រកាសធម្មតា។

	ឧ. សន្ធិសញ្ញាសន្តិភាពទីក្រុងវែកសៃ(Versailles) ឆ្នាំ១៩១៩គឺជាសន្ធិសញ្ញាមួយដែលបានបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទី១(១៩១៤-១៩១៨) ជាផ្លូវការ។ សន្ធិសញ្ញានេះបានបង្កើតសង្គមប្រជាជាតិដែលបានកំណត់ពីសិទ្ធិកាតព្វកិច្ចរបស់មហាអំណាចដែលឈ្នះនិងចាញ់សង្គ្រាម និងបានបង្កើតប្រព័ន្ធចាប់បង្ខំមួយ ដែលតាមរយៈនេះ ប្រជាជាតិរីកចម្រើនទទួលបានការគ្រប់គ្រងស្របច្បាប់ទៅលើប្រជាជនដែលស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមរបស់ខ្លួន។
៧៦- សារតាំង អ. credentials បារ. lettres (f.) de créance (f.)	លិខិតដែលប្រមុខរដ្ឋនៃរដ្ឋមួយផ្តល់ជូនឯកអគ្គ-រដ្ឋទូតរបស់ខ្លួនដើម្បីប្រគល់ជូនប្រមុខរដ្ឋនៃប្រទេសដែលស្ថានទូតរបស់ខ្លួនតាំងនៅ។
៧៧- សិទ្ធិស្វ័យសម្រេច អ. autodetermination បារ. autodétermination (f.)	សិទ្ធិក្នុងការសម្រេចចិត្តដោយឯករាជ្យរបស់បុគ្គល ក្រុម សហគមន៍ ស្ថាប័ន ឬ ប្រទេសណាមួយ។ ឧ. ស្របតាមស្មារតីរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណា-ចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្វ័យសម្រេចក្នុងការជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រដែលខ្លួនពេញចិត្ត។ ឧ. នៅឆ្នាំ២០០២ ប្រជាជនទីម័រខាងកើតបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិស្វ័យសម្រេចក្នុងការបង្កើតរដ្ឋឯក-រាជ្យមួយដោយខ្លួនឯង។

៧៨- សេចក្ដីប្រកាស អន្តរជាតិ អ. international declaration បារ. déclaration internationale (f.)	លិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិផ្សេងៗដែលមានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ដូចជា៖ ១- រាល់សេចក្ដីប្រកាសមិនអាចចងភ្ជាប់ជាកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ទាំងអស់នោះទេ ២- សេចក្ដីប្រកាសគឺគ្រាន់តែចង់បង្ហាញឱ្យដឹងពីគោលបំណងអ្វីមួយរបស់ភាគីណាមួយ ៣- ក្នុងករណីមួយចំនួនមានសេចក្ដីប្រកាសខ្លះអាចមានឥទ្ធិពលចំពោះការអនុវត្តជាអន្តរ-ជាតិ ហើយ អាចចងភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ និង ច្បាប់អន្តរជាតិទូទៅ ក្នុងដំណាក់កាលក្រោយមកទៀត។ ឧ. - សេចក្ដីប្រកាសសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សក្រោយមកបានក្លាយជាច្បាប់អន្តរជាតិដែលចងភ្ជាប់ប្រជាជាតិទាំងឡាយឱ្យគោរពតាម។ - សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីព្រែកជីកស៊ុយអេ និងការរៀបចំដើម្បីអនុវត្ត នៅឆ្នាំ១៩៥៧។
៧៩- ស្ដាំនិយម អ. rightism បារ. droitisme (m.)	និន្នាការឬមនោគមវិជ្ជានយោបាយដែលនិយមការរក្សាទុកឬអភិរក្ស ការបែងចែកអំណាចនិងទ្រព្យសម្បត្តិ តាមរយៈប្រព័ន្ធដែលមានស្រាប់ឬការបែរទៅរកការគ្រប់គ្រងតាមបែបប្រពៃណី។ គេអាចកំណត់ថា ស្ដាំនិយមបាន តាមរយៈការដឹកនាំសង្គម ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ សេដ្ឋកិច្ច និង

	នយោបាយ តាមបែបខាងលើ។ ៤. ក្នុងអំឡុងសតវត្សរ៍ទី១៩ ការបែងចែកនិន្នាការឆ្វេងនិយមនិងស្តាំនិយម គឺសំដៅលើការបែងចែករវាងអ្នកគាំទ្ររបបសាធារណរដ្ឋនិយម និង អ្នកគាំទ្ររបបរាជានិយម។
៨០- ស្ថានកុងស៊ុល អ. consulate បារ. consulat (m.)	ការិយាល័យដែលបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋមួយនៅក្នុងរាជធានីឬទីក្រុងសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋមួយទៀត ក្នុងគោលបំណងជួយគាំទ្រនិងការពារប្រជាពលរដ្ឋរបស់គេក្នុងការធ្វើដំណើរ និង ស្នាក់នៅទីនោះ។ ការិយាល័យនេះទទួលបន្ទុកលើការងាររដ្ឋបាលសំខាន់ៗនានា ដូចជា ការចេញទិដ្ឋាការឱ្យប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងប្រទេសនោះ ដែលមានបំណងធ្វើដំណើរទៅប្រទេសស្ថានកុងស៊ុលតំណាងនោះ។ ស្ថានកុងស៊ុលទាំងអស់ ទោះបីជានៅតាមរាជធានី ឬ ទីក្រុងសំខាន់ៗនានាក៏ដោយ គឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ឯកអគ្គរដ្ឋទូត ឬ ស្ថានទូតរបស់ប្រទេសសាមី។
៨១- ស្ថានទូត អ. embassy បារ. ambassade (f.)	១- ការិយាល័យឬនិវេសនដ្ឋានផ្លូវការរបស់អគ្គរដ្ឋទូតនៅបរទេស។ ២- គោលជំហរ(ឥរិយាបថ) មុខងារឬការងាររបស់អគ្គរដ្ឋទូត។ ៣- បេសកកម្មការទូត ដែលដឹកនាំដោយអគ្គរដ្ឋទូត។

	៤- អគ្គរដ្ឋទូតនិងបុគ្គលិករបស់គាត់។ ៥- មនុស្សមួយក្រុមដែលគេបញ្ជូនឱ្យទៅ បំពេញបេសកកម្មការទូតនៅឯបរទេស។
៨២- ស្វ័យគ្រប់គ្រង អ. self-goverment បារ. libre-administration (f.)	របៀបគ្រប់គ្រងដោយស្វយ័តរបស់បុគ្គល គ្រួសារ សហគមន៍ អង្គការស្ថាប័ន សហគ្រាស។ ឧ. អគ្គិសនីកម្ពុជាទទួលបានស្វ័យគ្រប់គ្រងពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។
៨៣- ស្វ័យធនភាព អ. autarky បារ. autarcie (f.)	ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចបិទជិតនៃប្រទេសមួយដែលមានការគ្រប់គ្រងដោយខ្លួនឯង ហើយ រស់នៅដោយពឹងផ្អែកលើធនធានរបស់ខ្លួនផ្ទាល់។ ឧ.ក្រោយវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកឆ្នាំ១៩២៩ ម៉ូសូលីនីបានអនុវត្តនយោបាយស្វ័យធនភាពនៅប្រទេសអ៊ីតាលី។
៨៤- ស្វាស៊ីបាយលាបមាត់ពពែ	ល្បិចកលរបស់អ្នកនយោបាយឬក្រុមណាមួយដែលបំភាន់ការពិត ដោយយកកំហុសរបស់ខ្លួនទៅទម្លាក់ដាក់ឱ្យអ្នកដទៃដែលមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសនោះ។
៨៥- ហ្វាស៊ីសនិយម អ. fascism បារ. fascisme (m.)	លទ្ធិឬប្រព័ន្ធនយោបាយដែលនាំទៅដល់ការបង្កើតរបបផ្តាច់ការជាតិនិយមជ្រុល ការក្តាប់អំណាចដោយក្រុមអ្នកជំនួញ ដែលដឹកនាំដោយមូសូលីនី នៅក្នុងឆ្នាំ១៩២២ នៅប្រទេសអ៊ីតាលី។

៨៦- អគ្គរដ្ឋទូត / អគ្គរាជទូត(ឯកអគ្គរដ្ឋទូត/ ឯកអគ្គរាជទូត) អ. ambassador បារ. ambassadeur (m.)	អ្នកតំណាងខាងការទូតរបស់រដ្ឋមួយនៅបរទេស ដែលមានតំណែង(ឋានន្តរសក្តិ)ខ្ពស់ជាងគេបំផុត។ ឧ. ពីឆ្នាំ២០០៥ដល់២០០៨ ឯកឧត្តម ជូសេព ម៉ូសូមីលី(Joseph Mousomely) ជាឯកអគ្គ-រដ្ឋទូតសហរដ្ឋអាម៉េរិកប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
៨៧- អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ អ. amnesty international បារ. amnistie internationale (f.)	អង្គការនេះធ្វើយុទ្ធនាការអន្តរជាតិក្នុងការគាំទ្រចំពោះអ្នកទាំងឡាយណាដែលជាប់ឃុំឃាំង ដោយជំនឿខាងសាសនា និង នយោបាយទូទាំងពិភពលោក។ អង្គការនេះបានអនុវត្តនូវគោលនយោបាយសំខាន់ៗចំនួនបី ៖ - ទីមួយ៖ ដោះលែងអ្នកទោសមនសិការ - ទីពីរ៖ បញ្ឈប់ការធ្វើទារុណកម្មរាល់ទម្រង់ទាំងអស់ រួមទាំងទោសប្រហារជីវិត - ទីបី៖ ស្វែងរកយុត្តិធម៌និងភាពត្រឹមត្រូវក្នុងការកាត់សេចក្តីចំពោះអ្នកទោសនយោបាយទាំងអស់។ អង្គការនេះមានទីតាំងនៅក្រុងឡុងដ៍ប្រទេសអង់គ្លេស មានតំណាងនៅអង្គការសហប្រជា-ជាតិ ហើយ បានទទួលពានរង្វាន់សិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨។ អង្គការនេះទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការដោយសហភាពអឺរ៉ុប

	ក្រុមប្រឹក្សានៃអឺរ៉ុប អង្គការនៃរដ្ឋអាម៉េរិកនិងអង្គការឯកភាពអាហ្វ្រិក និង ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការនេះបានទទួលពានរង្វាន់ណូបែលសន្តិភាព។
៨៨- អធិការបតី អ. chancellor បារ. chancelier (m.)	ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសមួយចំនួន។ ឧ. ប្រមុខដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសអាល្លឺម៉ង់មានងារជាអធិការបតី។
៨៩- អធិបតេយ្យភាព[1] អ. sovereignty បារ. souveraineté (f.)	អំណាចខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងរដ្ឋដែលមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រង កំណត់និងត្រួតពិនិត្យកិច្ចការនានារបស់រដ្ឋដោយគ្មានការជ្រៀតជ្រែកពីអ្នកដទៃ។ អធិបតេយ្យភាពនៃរដ្ឋមួយមានទិដ្ឋភាពពីរ គឺទិដ្ឋភាពខាងក្នុងនិងទិដ្ឋភាពខាងក្រៅ។ ទិដ្ឋភាពខាងក្នុង គឺរដ្ឋមានអំណាចពេញលេញក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រជាជនទាំងអស់នៅក្នុងរដ្ឋ។ ទិដ្ឋភាពខាងក្រៅ គឺរដ្ឋមានឯករាជ្យភាពឬមិនចំណុះការគ្រប់គ្រងរបស់បរទេសនិងទាមទារឱ្យមានការ

[1] ក្នុងវចនានុក្រមខ្មែររៀបរៀងដោយសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន ណាត ព្រះអង្គបញ្ជាក់ថា "(...)កុំប្រើជា *អធិបតេយ្យភាព* ឡើយ ដ្បិត *អធិបតេយ្យ* ប្រែថា " ភាវៈឬភាពនៃ...ជាអធិបតី " ដូចគ្នានឹង *អធិបតិភាព* ដែរស្រេចទៅហើយ,(...)"។ ប៉ុន្តែបើយើងសង្កេតទៅលើវចនានុក្រមដដែលនេះ យើងឃើញថា ពាក្យដែលជានាមសព្ទមួយចំនួន ដូចជា *ការុញ្ញ* (សេចក្ដីអាណិតអាសូរ) *សាមគ្គី* (សេចក្ដីព្រមព្រៀង) ... ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រើជា *ការុញ្ញភាព* (ភាពនៃចិត្តដែលមានករុណា) *សាមគ្គីភាព* (ភាពនៃសាមគ្គី) ... បាន។ ក្នុងភាសាខ្មែរបច្ចុប្បន្ន ពាក្យ "**តម្លាភាព**" ដែលមានន័យចំថា *ភាពនៃភាពថ្លា* ត្រូវបានគេប្រើក្នុងន័យថា *ភាពថ្លា* ។

ដោយយោងទៅលើសេចក្ដីខាងលើនេះ កាលពីថ្ងៃពុធ ទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរ (ក.ជ.ភ.ខ.)បានអនុម័តឱ្យប្រើពាក្យ *អធិបតេយ្យភាព* ដោយមានសំឡេងគាំទ្រ២០សំឡេង និង មិនគាំទ្រ៥សំឡេង។ រីឯពាក្យ "**អធិបតីភាព**" វិញ ក.ជ.ភ.ខ.ប្រើក្នុងន័យដែលត្រូវនឹងភាសាបារាំងថា "(sous) la présidence de ..." សម្រាប់ការប្រជុំណាមួយ។

	ទទួលស្គាល់ពីរដ្ឋដទៃ។ ឧ. ក្រោយពីបានទទួលឯករាជ្យពីបារាំង នៅថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥៣ ប្រទេសកម្ពុជាមានអធិបតេយ្យភាពពេញលេញ។
៩០- អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ អ. international convention បារ. convention internationale(f.)	ជាទូទៅ ន័យនៃពាក្យអនុសញ្ញាអន្តរជាតិមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងន័យរបស់ពាក្យសន្ធិសញ្ញាដែរ។ លក្ខណវិនិច្ឆ័យនៃអនុសញ្ញាគឺ ៖ - អនុសញ្ញាមានន័យនិងចាត់ទុកដូចជាច្បាប់សន្មត(ច្បាប់មានលក្ខណៈទូទៅនិងមានភាពប្រាកដប្រជាដែលត្រូវបានប្រជាជាតិទាំងឡាយលើសាកលលោកសុខចិត្តទទួលយកថា ជាកាតព្វកិច្ចខាងផ្លូវច្បាប់)។ - អនុសញ្ញាត្រូវបើកឱ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់សហគមន៍អន្តរជាតិទាំងមូលឬពីបណ្តារដ្ឋនានាមួយចំនួនធំ។ ឧ. អនុសញ្ញាស្តីពីការទប់ស្កាត់និងការដាក់ទណ្ឌកម្មនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ឆ្នាំ១៩៥១អនុសញ្ញាស្តីពីច្បាប់សមុទ្រ អនុសញ្ញាស្តីពីបុព្វសិទ្ធិ និង អភ័យឯកសិទ្ធិរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិឆ្នាំ១៩៤៦ អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីទំនាក់ទំនងការទូតឆ្នាំ១៩៦១។

៩១- អនុស្សរណៈនៃ ការយោគយល់គ្នា អ. memorandum of understanding បារ. mémorandum (m.) d' entente (f.)	លិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិទាំងឡាយណា ដែលមានទម្រង់ជាលិខិតទោល ហើយ មិនតម្រូវឱ្យមានការផ្តល់សច្ចាប័ន។ ឧ. អនុស្សរណៈនៃការយោគយល់គ្នារវាងរដ្ឋាភិ-បាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានិងរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រថៃស្តីពីការវាស់វែងនិងខណ្ឌព្រំសីមាព្រំដែនគោក ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០០ ។
៩២- អន្តរាគមន៍ការទូត អ. diplomatic intervention បារ. intervention diplomatique (f.)	អន្តរាគមន៍មួយដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអង្គ-ការសហប្រជាជាតិឬអង្គការអន្តរជាតិនៅពេលមានជម្លោះអន្តរជាតិកើតឡើង។ អន្តរាគមន៍នេះមិនមានប្រើអំពើហិង្សាដូចអន្តរាគមន៍យោធាទេ ហើយមានទម្រង់ចំនួន៤ ដូចខាងក្រោម ៖ ១- ការអង្កេត (inquiry) ៖ ការស្វែងរកការពិតដោយអ្នកអង្កេតការណ៍អព្យាក្រឹត។ ២- ការសម្របសម្រួល (good offices) ៖ ការលើកទឹកចិត្តភាគីនានាឱ្យចរចាគ្នាដោយប្រកាន់ជំហរអព្យាក្រឹតក្នុងការចរចា។ ៣- សន្ធានកម្ម (Mediation) ៖ ការស្នើឡើងជាដំណោះស្រាយដោយធ្វើជាអន្តរការីរវាងភាគីទាំងសងខាង។ ភ្នាក់ងារនេះមានតួនាទីសម្របសម្រួលឱ្យមានដំណោះស្រាយដោយសន្តិវិធី ប៉ុន្តែគ្មានអំណាចចាប់បង្ខំឱ្យភាគី

	ជម្លោះទទួលយកដំណោះស្រាយរបស់ខ្លួនឡើយ។ តួនាទីរបស់អ្នកសម្របសម្រួលគឺគ្រាន់តែផ្តល់ឱវាទតែប៉ុណ្ណោះ។ ៤- ការសម្រុះសម្រួល(conciliation)៖ នីតិវិធីដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយគណៈកម្ម-ការមួយដែលទទួលបានការទុកចិត្តនិងមានការឯកភាពពីភាគីជម្លោះដើម្បីតម្រង់ទិសភាគីនានាក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយមួយដែលមិនចងកាតព្វកិច្ច និង ដើម្បីផ្សះផ្សាជម្លោះរវាងភាគីនានា។
៩៣- អព្យាក្រឹតនិយម អ. neutralism បារ. neutralisme(m.)	លទ្ធិឬប្រព័ន្ធនយោបាយដែលប្រទេសមួយប្រកាន់យកគោលការណ៍អព្យាក្រឹតក្នុងទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសណាមួយ ឬ ក្រុមប្រទេសណាមួយក្នុងគោលបំណងគេចពីការជ្រៀតជ្រែករបស់ប្រទេសមហាអំណាចនិងដើម្បីរក្សាសន្តិភាព។ លទ្ធិនេះបាននាំមកដល់ការបង្កើតចលនាមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ។
៩៤- អភ័យឯកសិទ្ធិការទូត អ. diplomatic immunity បារ. immunité diplomatiques(f.)	សិទ្ធិទាំងឡាយដែលរដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះផ្តល់ឱ្យដល់ស្ថានបេសកកម្មការទូតនិងបុគ្គលិកទាំងឡាយរបស់បេសកកម្មការទូតនោះឱ្យរួចផុតពីអំណាចយុត្តាធិការរបស់រដ្ឋម្ចាស់ផ្ទះដោយធានានូវភាពពុំអាចបំពារបំពានបាន និង ការពារដល់ការអនុវត្តមុខងាររបស់បុគ្គលិកទាំងនោះ។

៩៥- អភ័យឯកសិទ្ធិ ដាច់ខាតការទូត អ. absolute diplomatic immunity បារ. immunité diplomatique absolue (f.)	អភ័យឯកសិទ្ធិពុំមែនត្រឹមតែមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការកាត់ទោសឬការអនុវត្តសាលក្រមទៅលើអ្នកការទូតប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបានហាមឃាត់ការចាប់ផ្តើមនូវនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអ្នកការទូតផងដែរ ដូចជា ការចេញដីកាកោះអញ្ជើញអ្នកការទូតឱ្យមកចូលរួមការជំនុំជម្រះក្តីឬកោះអញ្ជើញឱ្យមកធ្វើជាកសិណសាក្សីជាដើម។
៩៦- អាណានិគម អ. colony បារ. colonie (f.)	ប្រទេសឬតំបន់មួយដែលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយប្រទេសផ្សេងមួយទៀតដែលមានអំណាចខ្លាំងជាង។ ឧ. ប្រទេសកម្ពុជាធ្លាប់ជាអាណានិគមរបស់ប្រទេសបារាំងពីឆ្នាំ១៨៨៤ដល់ឆ្នាំ១៩៥៣។
៩៧- អាណានិគមនិយម អ. colonialism បារ. colonialisme (m.)	ទម្រង់ដោយឡែកមួយនៃប្រព័ន្ធនយោបាយ ឬលទ្ធិនិងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ដែលនៅក្នុងនោះមហាអំណាចមានលក្ខណៈរឹងប៉ឹងទៅបានដោយសារការឈ្លានពាន ការកាន់កាប់ទឹកដីនិងប្រជាជននៃប្រទេសដែលគេហៅថាប្រទេសអាណានិគម។ ឧ. នៅថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៨៦៣ បារាំងបានដាក់អាណាព្យាបាលនៅប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈការចុះនូវសន្ធិសញ្ញាជាមួយព្រះបាទនរោត្តម។ ក្រោយមកទៀត រូបភាពអាណាព្យា-

	បាលនេះត្រូវបានដូរមកជាអាណានិគមវិញ តាមរយៈការចុះសន្ធិសញ្ញាមួយថ្មីទៀត នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៨៨៤។
៩៨- អាណានិគមនិយមបែបថ្មី អ. neo-colonialism បារ.néo-colonialisme (m.)	ទម្រង់ថ្មីនៃអាណានិគមនិយមដែលប្រើសម្ពាធផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ វប្បធម៌ឬសម្ពាធផ្សេងៗទៀត ដោយប្រទេសដែលមានអំណាចខ្លាំងជាងដើម្បីត្រួតត្រាឬមានឥទ្ធិពលទៅលើប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច។
៩៩- អាណាព្យាបាល អ. protectorate បារ. protectorat (m.)	របបគតិយុត្តដោយសន្ធិសញ្ញាមួយដែលរដ្ឋឬទឹកដីមួយត្រូវបានដាក់ឱ្យនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងនិងការការពារនៃរដ្ឋមួយទៀតដែលមានអំណាចខ្លាំងជាង។ រដ្ឋដែលនៅក្រោមអាណាព្យាបាលមានសិទ្ធិរក្សារដ្ឋាភិបាលឬរដ្ឋបាលរបស់ខ្លួនបាន។ ឧ. នៅថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៨៦៣ បារាំងបានមកដាក់អាណាព្យាបាលនៅប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈការចុះសន្ធិសញ្ញាជាមួយនឹងព្រះបាទនរោត្តម។
១០០- ឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាម អ. war criminal បារ. criminel (m.) de guerre (f.)	ជនណាដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម។
១០១- ឯករាជ្យ អ. independence បារ. indépendence(f.)	ភាពនៃរដ្ឋឬប្រទេសដែលមានសិទ្ធិនិងសេរីភាពពេញបរិបូរក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រទេសខ្លួនឯង មិនចំណុះប្រទេសដទៃ។

	ឧ. ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលឯករាជ្យពីប្រទេសបារាំងនៅថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥៣។
១០២- អំណាចតុលាការ អ. judiciary power បារ. pouvoir judiciaire (m.)	អំណាចមួយក្នុងចំណោមអំណាចទាំងបីរបស់រដ្ឋដែលទទួលបន្ទុកជម្រះក្តី។ ឧ. មាត្រា១២៨ថ្មីនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣បានចែងថា អំណាចតុលាការជានាយក្សាអនាគតិនិងការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ អំណាចតុលាការគ្របដណ្តប់ទៅលើរឿងក្តីទាំងអស់ រួមទាំងរឿងក្តីរដ្ឋបាលផង។ អំណាចនេះត្រូវប្រគល់ឱ្យតុលាការកំពូល និង សាលាជម្រះក្តីគ្រប់ផ្នែកនិងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់។
១០៣-អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អ. legislative power បារ. pouvoir législatif (m.)	- អំណាចក្នុងការតាក់តែងនិងអនុម័តច្បាប់។ ឧ. នៅក្នុងប្រទេសសេរី ពហុបក្ស ដូចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អំណាចនីតិបញ្ញត្តិត្រូវបានប្រគល់ជូនរដ្ឋសភា និង ព្រឹទ្ធសភា។ - អំណាចរបស់ស្ថាប័នសភាដែលមានកាតព្វកិច្ចបង្កើតនិងអនុម័តច្បាប់។ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាអង្គការនីតិបញ្ញត្តិ(សភា)គឺមានរដ្ឋសភានិងព្រឹទ្ធសភា។ ឧ. មាត្រា៩០ថ្មីនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចែងថា រដ្ឋសភាជាអង្គការដែលមានអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ហើយ បំពេញភារកិច្ចរបស់

	ខ្លួនដូចបានកំណត់នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងច្បាប់ជាធរមាន និង តាមមាត្រា៩៩ថ្មីនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញបានចែងថា ព្រឹទ្ធសភាជាអង្គការដែលមាន អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ហើយ បំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដូចបានកំណត់នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងច្បាប់ជាធរមាន។
១០៤- អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ អ. executive power បារ. pouvoir exécutif (m.)	អំណាចមួយក្នុងចំណោមអំណាចទាំងបីរបស់រដ្ឋដែលទទួលបន្ទុកប្រតិបត្តិតាមច្បាប់និងអនុវត្តច្បាប់។ ឧ. នៅប្រទេសកម្ពុជា អំណាចនីតិប្រតិបត្តិសំដៅដល់គណៈរដ្ឋមន្ត្រីដែលជារាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដឹកនាំដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រីមួយរូប អមដោយឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងមានទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រី និង រដ្ឋលេខាធិការជាសមាជិក។
១០៥- អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ អ. genocide បារ. génocide (m.)	អំពើមួយក្នុងចំណោមអំពើដូចខាងក្រោម ហើយ ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងគោលបំណងបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងស្រុងឬមួយផ្នែកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនាណាមួយ ដូចជា៖ - ការធ្វើមនុស្សឃាតទៅលើសមាជិកនៃក្រុម - ការធ្វើឱ្យរបួសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់រូបរាងកាយ ឬសតិបញ្ញាសមាជិកនៃក្រុម - ការធ្វើដោយចេតនាឱ្យក្រុមនេះទទួលរងនូវស្ថានភាពរស់នៅមួយ ដែលរៀបចំឡើង

	សម្រាប់បំផ្លិចបំផ្លាញរាងកាយទាំងស្រុងឬមួយផ្នែក - ការដាក់នូវវិធានការនានា ដែលមានបំណងរារាំងមិនឱ្យមានការផ្តល់កំណើតទារក - ការបញ្ជូនកុមារដោយបង្ខំពីក្រុមមួយទៅឱ្យក្រុមមួយទៀត។
១០៦- អ្នកការទូត អ. diplomat បារ. diplomate	អ្នកដែលធ្វើការងារទាក់ទងទៅនឹងការទូត ហើយដែលត្រូវបានបញ្ជូនពីប្រទេសឬស្ថាប័នសាមីណាមួយដើម្បីទៅបំពេញការងារការទូតនៅបរទេស។ ឧ. លោក យ៉ាស៊ូស៊ី អាកាស៊ី ជាអ្នកការទូតតំណាងអង្គការសហប្រជាជាតិដែលមានបេសកកម្មសម្របសម្រួលការងារក្នុងការរៀបចំការបោះឆ្នោតសាកលតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩១ដល់១៩៩៣។ ឧ. លោកស្រី ម៉ាដឺលែន អលប្រាយ អតីតរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសសហរដ្ឋអាម៉េរិកគឺជាអ្នកការទូតដ៏ល្បីល្បាញរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិកដែលទទួលបេសកកម្មក្នុងការបញ្ចុះបញ្ចូលសមាជិកអង្គការណាតូ(NATO)និងបណ្តាប្រទេសដែលពាក់ព័ន្ធឱ្យចូលរួមធ្វើសង្គ្រាមនៅប្រទេសយូហ្គោស្លាវីនៅឆ្នាំ១៩៩៧។

១០៧- អ្នកគាំទ្រ នយោបាយ អ. political supporter បារ. supporteur politique (m.)	ពលរដ្ឋទាំងឡាយណាដែលចូលរួមគាំទ្រ ដោយផ្ទាល់ក្ដី ដោយប្រយោលក្ដី ទាំងផ្នែកស្មារតីនិងសម្ភារៈចំពោះគណបក្សនយោបាយណាមួយដែលខ្លួនពេញចិត្ត។ ឧ. លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រ ចំនួនអាសនៈដែលទទួលបានបញ្ជាក់ពីសំឡេងនៃអ្នកគាំទ្រនយោបាយ។
១០៨- អ្នកធ្វើនយោបាយ អ. political player បារ. militant politique (m.)	ពលរដ្ឋទូទៅដែលមានគំនិត ទស្សនៈ ចក្ខុវិស័យមនោគមវិជ្ជានយោបាយ ហើយ ធ្វើសកម្មភាពនយោបាយ ក្នុងបំណងសម្រេចប្រយោជន៍អ្វីមួយរបស់ខ្លួន។ ឧ.សកម្មជនគណបក្សនយោបាយទាំងអស់ជាអ្នកធ្វើនយោបាយ។
១០៩- អ្នកនយោបាយ អ. politician បារ. politicien (m.)	អ្នកធ្វើការទាក់ទងនឹងការងារនយោបាយឬជាអ្នកដោះស្រាយបញ្ហានយោបាយគ្រប់ប្រភេទដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍សង្គមជាតិ។ ឧ. សមាជិកព្រឹទ្ធសភា សមាជិករដ្ឋសភា សមាជិករដ្ឋាភិបាល ជាអ្នកនយោបាយ។
១១០- អ្នកនយោបាយ ផ្កាវីកគ្រប់រដូវ	អ្នកនយោបាយណាដែលយកទេពកោសល្យ សមត្ថភាព បច្ចេកទេស យុទ្ធវិធី យុទ្ធសាស្ត្រនិងទស្សនវិស័យ ដើម្បីសម្រេចបានជ័យជម្នះគ្រប់សម័យកាល។

១១១- អ្នកនយោបាយព្រះអាទិត្យ អ. sun politician	អ្នកនយោបាយទាំងឡាយណាដែលគ្រប់គ្រងអំណាច ហើយ នៅក្នុងកាលៈទេសៈណាមួយដែលបានបាត់បង់អំណាចនោះទៅ ក្នុងរយៈពេលក្រោយមកទៀត ក៏បានចាប់យកអំណាចមកវិញ។ អ្នកនយោបាយប្រភេទនេះ គេហៅថា អ្នកនយោបាយព្រះអាទិត្យ។
១១២- អ្នកនយោបាយអស្តង្គត	ឥស្សរជននយោបាយទាំងឡាយណាដែលទទួលជោគជ័យក្នុងនយោបាយ ហើយ ក៏បរាជ័យទៅវិញ។ ឧ. របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដឹកនាំដោយ ប៉ុល ពត បានដួលរលំនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយ ប៉ុល ពត ក៏បញ្ចប់ជីវិតនយោបាយរបស់ខ្លួន។